

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

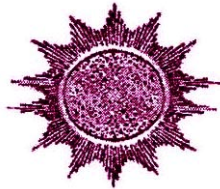
2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 14

2020

მთ. რედაქტორი

ეკატერინე გობიაშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი, საქარ-
თველოს მწერალთა, მეცნიერთა
და საზოგადო მოღვაწეთა
საერთაშორისო აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-821-2 (14 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსახეთის მმცნიერებათა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, სსპარტოველოს ბანათელეებისა და სსპარტოველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპიის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდალ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთომეულო, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პრეზების, მმცნიერებისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასაგვე ავტორი) წიგნების (მონობრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს ბაიმაართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმცნიერო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდიენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდიენტი, ცნობილი პრეზი, ქართული პრეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმცნიერებათა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „სსპარტოველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტიტებზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეულზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეშავი მისვლია... მათ იცინან იმ იწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

**„ბუნცივად უმხვდი ყოველ ქებას, ყოველ
კაბეზას.“**

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაგიერ

(გაგრძელება)

წინამდებარე მონოგრაფიაში პროფესორი ციალა მესხია გვთავაზობს ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ისეთ საკითხებს, როგორცაა საქართველოს ისტორიული წარსულისა და გმირ წინაპართა სახეების წარმოჩენა, კოლხეთის კოლორიტული პოეტური პეიზაჟებისა და ციხე-ტაძრებისადმი მიძღვნილი ლექსების სიუხვე და მრავალფეროვნება, მგოსნის დამოკიდებულება ფოლკლორისადმი, კოსმიური სამყაროსადმი. პოეტის მიერ შესრულებული არაორდინალური ლექსების მხატვრული და მსოფლმხედველობრივი მხარეები, რაც ვაჟა ეგრისელს წარმოაჩენს, როგორც პოეტ ნოვატორს, საკუთარი ხმის გამორჩეულ შემოქმედს. აქვე განხილულია ნოვატორული ძიების, სტილის, ფორმის ინდივიდუალური თავისებურება.

წიგნი განკუთვნილია როგორც მეცნიერებისა და სტუდენტების, ასევე მხატვრული ლიტერატურითა და საქართველოს ისტორიით დაინტერესებული მკითხველისათვის.

* * *

პოეზია უჩვეულო მოვლენაა. სიტყვის მეოხებით, ნაირ-ნაირ მხატვრულ საშუალებათა მომარჯვებით სამყაროს მრავალფეროვნების აღქმა-ათვისება და შესაბამისად მკითხველისათვის წარმოდგენა ჭეშმარიტი შემოქმედის უპირველესი ვალია.

რუსთაველის, დავით გურამიშვილის, ნიკოლოზ ბარათაშვილის, ილიას, აკაკის, ვაჟა-ფშაველას, გალაკტიონის... შემდეგ ქართულ ლექსთან შეჭიდება გმირობის ტოლფასია. კლასიკა და თანამედროვეობა ყველგან და ყოველთვის ნებსით თუ უნებლიეთ ეხიდებიან ერთურთს... ახლის, ორიგინალურის შექმნის პროცესი მიწყვი უდიდეს სიძნელეებთან არის დაკავშირებული...

სასურველია, ნებისმიერი პოეტის შემოქმედების განხილვა-შეფასება უწინარეს ყოვლისა, ხდებოდეს აბსოლუტური ობიექტურობის მაღალი კომპეტენტურობისა და სათანადო პასუხისმგებლობის პოზიციებიდან.

ამჟამადაც აქტიურად მოქმედი ცოცხალი, მაძიებელი ავტორის ნაწარმოებთა შესახებ კვლევისა და დაკვირვების გზით მიღებულ საკუთარ შეხედულებათა ოფიციალურად გამოთქმა-გამომხვეურება, დაუნჯებულ-დამაჯერებელი დებულებებით პოეტის შემოქმედებაზე სერიოზული მსჯელობა და მყარი, დასაბუთებული დასკვნების გამოტანა მკვლევარისა თუ კრიტიკოსის აუცილებელი და საპატიო მისიაა; მაგრამ, რა დასამალია, ამჯერად, უფრო ძნელი გახლავთ ზომიერების ოქროდ ღირებული გრძნობისმქონეობა და გამოვლენა, რამეთუ, გამორიცხული არ არის, საჭირო მკაცრი კრიტერიუმებიდან ოდნავი დაშორებითაც კი წინააღმდეგობრივი მოვლენების თუ იდეების წამოტივტივება-წარმოჩენა...

წინამდებარე წიგნის ავტორმა, ქალბატონმა ცილა მესხიამ, რომელმაც ამავე პრობლემაზე ადრეც გამოაქვეყნა საყურადღებო მონოგრაფიები, სცადა ქართველი პოეტის ვაჟა ეგრისელის შემოქმედების სკრუპულოზური ანალიზითა და მრავალრიცხოვან მწერალთა, მეცნიერთა, ხელოვანთა შესწავლა-შეჯერებით წარმოედგინა მეტად მნიშვნელოვანი, ანგარიშგასაწევი კონცეფციები და ღირებული დებულებები.

ჩვენ, ვითარც რეცენზენტი, თავს მოვალედ ვრაცხთ, რომ ყოველი სტრიქონი, მიძღვნილი თავისთავადი ხმის, საინტერესო მოტივებისა და ტენდენცი-

ის მატარებელი მაღალნიჭიერი შემოქმედებისადმი, როგორცაა ბატონი ვაჟა ეგრისელი, საესებით აკმაყოფილებდეს ანალოგიური შრომისადმი წაყენებულ მოთხოვნებს.

ჩვენი აზრით, ქალბატონი ციალა მესხიას მიერ წარმოდგენილი ნაშრომი ფრიად სერიოზული, დიდი ძალისხმევითაა და კეთილსინდისიერად შექმნილი გამოკვლევაა. უპირველესად, იგი უშუალოდ ეყრდნობა დიდი პოეტის ვაჟა ეგრისელის ათეული წლების განმავლობაში გამოქვეყნებულ ნაწარმოებებს, რომლებიც სხვადასხვა დროს გამოცემულ წიგნებშია თავმოყრილი;

მონოგრაფიის ავტორი მაღალ პროფესიონალიზმს ამჟღავნებს.

გარდა ამისა, საგულისხმოა, რომ მკვლევარი საფუძვლიანად იცნობს და ითვალისწინებს პერიოდიკის ფურცლებზე, კრებულებში თუ ცალკე წიგნებად დაბეჭდილ მასალებს, რომლებიც ვაჟა ეგრისელის პოეტურ შემოქმედებას ეხმაურებიან.

წიგნის ავტორი ქალბატონი ციალა მესხია შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას, ჩინებულად, დეტალურად და ამომწურავად არის ჩაღრმავებული პოეტის მთელს შემოქმედებას, მის ყველა მოტივს; სათანადოდ აანალიზებს მათ და გამოაქვს დასაბუთებული, დამაჯერებელი მეცნიერული დასკვნები ამა თუ იმ პრობლემასთან მიმართებით.

რაც შეეხება აზრთა ლოგიკურ, ბუნებრივ მსვლელობას, რაც ქალბატონი ციალა მესხიას მიერ წიგნის სხვადასხვა ნაწილშია შემოთავაზებული, მკაცრი, მაგრამ კეთილმოსურნე მკითხველისათვის გასაზიარებლად გვეჩვენება.

ვფიქრობთ, დაინტერესებულ პიროვნებებს ეძლევათ რეალური შესაძლებლობა, უფრო სიღრმისეულად, ცალკეულ ნიუანსთა მიხედვით გაეცნონ ბატონი ვაჟა ეგრისელის პოეზიას, რომელიც გასული საუკუნის სამოციანი წლებიდან დღემდის იქცევა კრიტიკოსთა და მკვლევართა დიდ ყურადღებას, როგორც თემატიკური მრავალფეროვნებით, პრობლემის აქტუალურობით, ისე ორიგინალური მხატვრული გამომსახველობითი საშუალებების მომარჯვებითაც.

ვიმედოვნებთ, კრიტიკოს მეცნიერ ციალა მესხიას წინამდებარე სოლიდური შრომას მკითხველი საზოგადოება უეჭველად მოიწონებს და გულთბილად მიიღ

ნაპოლეონ ლემონჯავა
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი.

სასწაული და ფანტაზია
(რეზიუმე)

ვაჟა ეგრისელის სახელი კარგა ხანია ჭეშმარიტად მაღალ კულტურულ ორიენტირებთან ასოცირდება. იგი იმ სულიერ ღირებულებას წარმოადგენს, რომლის ხილული თუ უხილავი სივრცე პოეზიის უნივერსალური განფენილობითაა აღბეჭდილი...

ვაჟა ეგრისელის პატრიოტული ღირიკის ოქროს საგანძურში იმკვიდრებს ადგილს ის ლექსები, რომლებიც საქართველოს ისტორიული წარსულისადმი, ქართული საბრძოლო დიდების ძეგლებისადმი, ძველი ციხე-სიმაგრეებისადმი და ციხის მცველებისადმი არის მიძღვნილი. პოეტმა საქართველოს ისტორიული წარსულის აბჯარასხმული რაინდი წინაპრების კოლორიტული გაღერება შექმნა, ქალსაც და კაცსაც ისეთი ძლიერი ვნებით გვიხატავს, რომ სამშობლოს სიყვარულის ტახტრევანზე ორივე გმირად ქცეულა. ეს ჯანსაღი, ვაჟკაცური სული ტრიალებს მათ არსებაში, როგორც ეგრისელის სხვა ღირიკულ შედეგებში და ყველგან ღირიკულ მინორს თან სდევს ღირიკული მაჟორი. მინორითა და მაჟორის ასეთი ორგანული ერთიანობა ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ისეთივე დამახასიათებელი თვისებაა, როგორც იგი გვხვდება ლექსში „შავღეგო“, სადაც თითოეული ქართველისათვის ცნობილი მამულის სიყვარულით გაბრწყინებული კრიალოსნის მძივებია ასხმული.

ვაჟა ეგრისელი განსაკუთრებული ფენომენია ქართულ პოეზიაში. მისი პოეზიის თემატიკა მრავალ-

ფეროვანია და მრავალწახნაგოვანი. მასში ნათლად იკვეთება ავტორის პოზიცია, მსოფლმხედველობა, მისი დამოკიდებულება გარესამყაროსადმი, იმ მოვლენებისადმი, რომლებიც მარადიული ფიქრებისა და განცდების ლაბირინთებში დაატარებენ პოეტს. მისი პოეზია სევდაა ნეტარი, შვებაა მწუხარე და ნოსტალგიაა შორეულის გამოსხმობისა. იგი მუდამ გაგვაოცებს თავისი შემოქმედებითი ენერგიით, ტალანტით, მხატვრული მრავალსახეობის გამოვლენით, ჯერარსმენილი მოტივებით, ინტონაციებით და კეთილხმოვანების სასწაულებით. იგი როგორც პოეტი მოაზროვნე და პოეტი ნოვატორი, ჩვენს საზოგადოებრივ აზროვნებაში, ცხოვრებისეულ რეალობათა შემეცნებაში სრულიად ახალ მიდგომებს, ხედვებსა და მასშტაბებს ამკვიდრებს.

ვაჟა ეგრისელის ლექსის ყოველი პწკარი ემსახურება კაცობრიობის უკეთესი მერმისისათვის ბრძოლის წმიდათაწმიდა მიზანს. პოეტის მთელი შემოქმედება მიმართულია სამშობლოს, ხალხის ბედნიერებისაკენ.

ზღვის თემა ქართულ პოეზიაში

პოეზიის მდინარე უხსოვარი დროიდან შეუნელებლად მოედინება, მის მარადიულობას ხომ ის დიდი თუ პატარა შენაკადები განაპირობებენ, რომელთა სიუხვით მუდამ ამაცობდა და ამაცობს ქართული სიტყვა, ქართული ლექსი. ლექსით და საერთოდ პოეზიით ქართველი კაცის გაკვირვება ძნელი საქმეა. რა უნდა ითქვას ისეთი, რომ მაღალ გემოვნებიანი მკითხველი გააოცო?

მიუხედავად ამისა, მაინც ჩვენდა საბედნიეროდ, ყველა დროს თავისი სათქმელი მოაქვს, ყველა დროის ადამიანი თავისებურად აფასებს იმ გზას, რაც სხვებს აქამდე გაუვლიათ. ახალი სახელის გამოჩენა ლიტერატურაში თითქმის ყოველთვის დაკავშირებულია განსაკუთრებულ მოვლენასთან...

ამთავითვე ძვირფას მკითხველს უნდა ვაუწყო, რომ წიგნის სათაურად მიცემული სტრიქონი – „სასწაული და ფანტაზია“ – ვაჟა ეგრისელის ერთ-ერთი ლექსიდანაა მოტანილი და პოეტის შემოქმედების მთლიან გამოხატულებად მიგვაჩნია...

როგორც მთიდან ქუხილით დაშვებული ჩანჩქერი, ისე შემოიჭრა ჩვენს სინამდვილეში ვაჟა ეგრისელის სულისშემძვრელი პოეზია და ჩვენს წინაშე აღიმართა განუმეორებელი კოლოსის სახით:

„ესაა წიგნი –
სიყვარულით შემოღობილი,
ვითარც შემქმნლო დავრბე,
დავაბეჭდე
და გავახარე სიტყვა ქართული.
და მცირე ნაყოფს –
მეც მოვესწარი.
მინთია აზრი...

ფიქრის კვამლი ადის ფათქუნით...
და მე აქ ვცხოვრობ,
კარ-მიდამო ჩემი ეს არი.“ –

(„ჩემი კარ-მიდამო“)

ამბობს პოეტი და უნებურად მოწმე ვხდებით სასწაულისა. მის კარ-მიდამოში შემობრძანების უფლებაც, ალბათ, რჩეულთა ხვედრია-მეთქი, რამეთუ პოეზიის სასწაულთან ზიარება არც თუ იოლი საქმეა!

კრიტიკოსები, ლიტერატორები და მკვლევარები ანაღიზებენ მის შემოქმედებაში გამოკვეთილ მოტივებს. ეხებიან მისი პოეზიის ორიგინალურ ხასიათს. ეროვნული თვითშეგრძნების სიმძაფრეს, მიუთითებენ ტრადიციულისა და ნოვატორულის შესახებ. უღრმავდებიან მისი ლექსების მითოსურ შრეებს, საოცარი

მეტაფორული სტრუქტურის სირთულეს, აღნიშნავენ მგოსნის უსამანო ინტელექტუალურ მასშტაბებს...

ვაჟა ეგრისელის პოეზია დამუხტულია ღრმა პოეტური შთაბეჭდილებებით, რომლებიც ერთგვარი ბეწვის ხიდია სიღრმისეული და ზედაპირულ რეალობებს შორის. პოეტისათვის ზედაპირული საგანი იმპულსს იძლევა შინაგანი გამომზეურებისათვის, მან კარგად იცის, რომ ხელშესახები მხოლოდ საკუთარ განცდებშია, რადგან აქცენტი სიცარიელზე გადააქვს, რათა გამოამჟღავნოს შინაგანი რეალობა. პოეტისათვის ლირიკული ქმნილება ცოცხალი ნიშნის მატარებელია. ერთადერთი მაინც, – როგორც აკადემიკოსი კოტე მელაშვილი ბრძანებს, – ვაჟა ეგრისელი გამოირჩევა სახისმეტყველებით.

უბადლო სახეებში გადმოსული მისი კეთილშობილური სული მოგზაურობს პოეზიის უკიდევანო სივრცეებში, მისი შთაგონებული ლირიკული ლექსები მთელს საქართველოზე სხივებს ჰფენს და ახალი თაობის გრძნობებს ესაღბუნება. მისმა უბადლო ლირიკამ მაღალ აზრთა სფეროში გაიხშიანა და თანამედროვე ადამიანის ზრახვებს შეუერთდა...

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ერთ-ერთი გამორჩეული ფენომენი – ზღვაა.

„მხოლოდ ვაჟა ეგრისელის პოეზიაშია ზღვის თემა წამოწეული და ისე სრულყოფილად დაძლეული, რომ მთლიანობაში იგი ზღვის საგალობლად

წარმოგვიდგება. უფრო სწორად ზღვის თემა ვაჟა ეკრისელის პოეზიაში ერთ-ერთი მძაფრი შენაკადია და სრულიად სამართლიანად აქვს პრეტენზია იყოს თავისთავადი და სხვათაგან გამორჩეული, რადგან მის ლექსებში თავად ზღვაა შემოქმედი“.

ზღვის სიმბოლური გააზრების ჭეშმარიტი მატიანეა ბიბლია: „ზღვა მწარეწყლიანი მარილისგან და მშფოთვარე ქარიშხლისაგან, სიმბოლოა ამა სოფლისა“.

ხოლო გრიგოლ ხანძთელის თარგმანში „სოფლისა ზღვაი აღძრულ არს“ ვკითხულობთ: „სოფლისა ზღვაი აღძრულ არს ღელვათა ცოდვისათა, საშინლად დამნთქამს მე, და მოვიღტვი შენდა ნავსაყუდელსა და ესრეთ გიღაღადებ: „დანთქმისაგან მისსენ მე მრავალმოწყაღე“.

გენიოსი ვაჟა ფშაველას ცხოვრება „იანუსივით ორთავიანი ზღვაა“.

საქართველოს ბუღბუღი აკაკი წერეთელი ზღვას დიდებულ სტრიქონებს უძღვნის:

„ზღვაო აღელდი, აღელდი,
ქარტეხილს დაემორჩილე!
აამთაგორე ტალღები,
კიდევებს გადააცილე!
მარგალიტების საღარო,
შენი უფსკრული გულია,

მყუდროობის დროს ის განძი,
ქვეყნისთვის დაკარგულია.
მხოლოდ როდესაც მრისხანებ,
გულს უხსნი მზეს ან მთვარესა,
ამ მარგალიტებს შესტყორცნი
შენ შემკვრელ არემარესა“.

დიდმა გალაკტიონმა კი ცხოვრების ზღვაზე აღზრდილი სულით დაამარცხა სიკვდილის შიში. („მთაწმინდის მთვარე“).

შთავონების „დიად ნისლში“ მწოლიარე ზღვაზე ამახვილებს გრივოლ რობაქიძე ყურადღებას წერილში „ერის სული და შემოქმედება“.

ჯერ კიდევ დიდი გალაკტიონი ამბობდა, რომ შავი ზღვის თემა ფაქტობრივად ხელუხლებელი დარჩა ქართულ მწერლობაშიო. ქართული მწერლობის წარმომადგენელთა საუკეთესო ნაწარმოებები ნაწილობრივ მაინც ავსებენ ამ თეთრ ლაქას...

მოვიდა მწერლობაში ვაჟა ეგრისელი და მის ლექსებში გაცოცხლდა ზღვა. მის პოეზიაში ზღვა წარმოდგენილია არა მხოლოდ როგორც ქვეყნის ლანდშაფტის დიდი ნაწილი, არამედ იგი შედის ლირიკული პერსონაჟის არსებაში, ის ყოველმხრივ არის დაკავშირებული ზღვასთან, მის სტიქიასთან, ზღვის სიმშვიდე და აბობოქრება მრავალმხრივ განაპირობებს მის სულიერ მდგომარეობას.

„...ვაჟა ეგრისელის შემოქმედება – ეს არის თვითნაბადი პოეტური მარგალიტებით სავსე ზღვა, ლაქვარდოვან ქართულ ცაზე ფიქრისა და აზრის ცისარტყელებით დაკიდებული“. (შოთა აბულაძე პროფესორი.)

ვაჟა ეგრისელმა ყველაზე უკეთესი საგალობელი თქვა ზღვაზე. პოეტი ზღვას სიცოცხლის შემოქმედად თვლის და მას საოცარი, უცნაური ძალით, მთელი არსებით განიცდის. ის ზღვის პოეტია და მართლაც თამამად შეუძლია თქვას:

„გაიღვიძებენ უცებ ქარები,
დაკუნთულ მკლავებს გამართავენ
  ლურჯი ტალღები
და დაღლილ სხივებს აისხამენ
  ვერცხლის მძივებად.
მზე კი პირიქით,
ზღვის აკვანში წვება ბაღლივით
  დასაძინებლად“.

ესაა დაუსრულებელი შეგრძნება ზღვის სამყაროსი, როდესაც იშლება ზღვარი ადამიანსა და ზღვას შორის, აქ ყველაფერი ზღვით სუნთქავს და თავად მზეც აკვანში წვება დასაძინებლად.

ვაჟა ეგრისელი მთელი არსებით ერწყმის ზღვას და მისი ყოველი მოვლენა ჩვეულებრივი, ბუ-

ნებისუღელი კანონზომიერებაა, მაგრამ ზოგჯერ ზღვის მთელი სასიცოცხლო გამოვლინებანი ტალღათა და ზვირთთა დინამიურობაშია განივთებული. აი თუნდაც:

„თავზე დამჩხავის
სიცხე ივლისის,
უღმრთოდ მკორტნის და მეწვის
ბეჭები.

მე ვერ შევძელი
იისფერ „კარვით აღჭურვა“
და ზღვა შემფოთდა
და ნაპირთან თეთრი კენჭების
კბილები ბრაზით დამიკრაჭუნა“.

პოეტის მიერ დახატული ზღვა შემოქმედია, სულიერი, ძლიერი, უფრო მეტიც: სულწასულია, პოეტის გიჟი ორეულია, რომელიც „ცასა და მიწას ეპოტინება“.

გკითხულობთ ვაჟა ვერისელის ზღვისადმი მიძღვნილ ლექსებს და ვგრძნობთ თუ როგორი აღფრთოვანებულია პოეტი ზღვით. ზღვით ტკბობა პოეტისათვის ყველაზე დიდი ბედნიერებაა, თვითონაც მთელი არსებით გრძნობს და განიცდის ბედნიერ წუთებს და ალბათ ამ გრძნობას გულთმისანის სიხარულით ატარებს:

„...ზღვა ოცნებაა ჩემი

წილხვედრი!
გემს რომ თვალს მოვკრავ,
ასე მგონია, მიცურავს ოშკის
ტაძარი თეთრი“.

ზღვის ბობოქარ და დაუდგომელ ფონზე ზვია-
დად იკვეთება ადამიანის ვნებები. სიყვარული, სი-
ძულვილი თუ ღალატი. ეს ვნებები ძლიერია, შემაძ-
რწუნებელი და მტკივნეული:

„ზღვები რიფების თეთრი ეშვებით
ვეება მუცლებს

კვლავ უფატრავენ
ელვით დაჭედულ ღრუბლების რემას,
თუმცა ქარიშხლის

ადევთ ბორკილი...
და მერე ზღვები ეცემიან –
მუხლებზე ღოცვად
ნაპირთან, ცისკენ ხელაპყრობილნი“.

ვაჟა ეგრისელი ყოველი სიტყვით თავის სულის
თრთოლას განგაცდევინებს და ჩვენც ძალუმაღ
ვგრძნობთ, რომ მისთვის ღექსი სხვა არაფერია თუ
არა სულიერი მღელვარების ვარიაციათა თავმოყრა.
ზღვამ შთააგონა პოეტს სიყვარულიც, რწმენაც და
მისთვის თავდადება. ზღვა თავად პოეზიაა. პოეტი კი
ზღვის პოსეიდონი.

„ზღვის დაუოკებელი სტიქია ბობოქრობს ვაჟა ეგრისელის უკიდვანო პოეზიაში“, ნოდარ ხუნდაძე, პოეტი.

უნდა ითქვას, რომ ვაჟა ეგრისელის ლექსებს ჩემი ღრმა რწმენით მაგიური მიმზიდველობა აქვთ. ისინი იმ ჯადოსნურ საგნებს ჰგვანან, რომლებიც თვალს გჭრიან და მთელი სიცოცხლის მანძილზე გიხმობენ ამოსაცნობად. აკი „პოეზია მოვლენათა შორის თანაფარდობის აღმოჩენის სასწაულია“ – ბრძანებს ცნობილი კრიტიკოსი გიორგი გაჩეჩილაძე. აღმოჩენას ყოველთვის თან ახლავს გაცემა და უნდა ითქვას, რომ ვაჟა ეგრისელის ლექსი მოულოდნელი ინფორმაციაა, როგორც აღმოჩენის ახალი სასწაულის ჭეშმარიტი განცდა.

„ღღე –

დედოფალი მზის ბაჯალლო მედალიონით

და ცისარტყელას ფერადი ქამრით,

ღამე – კი ნეფე შავი ჩოხით და მთოვარის

თეთრი ქილებით,

ცად მობრძანდება ვარსკვლავების

ურიცხვი მაყრით

და...

მათი შეყრა ღმერთმა ინება.

ეზივარ ზღვისკარად,

და შევეყურებ სულისმილევით

ღღისა და ღამის დაქორწინებას.“

ეს ლექსი ცის სივრცეებსა და მის ბინადართ
ექდუნება და იშვიათად თუ ცდილან პოეტები ზღვის
თემაზე დაწერილ ლექსებში ასეთი შთამბეჭდავი
მხატვრული სურათები მოეცათ. და მაინც ერთ-ერთი
გამორჩეული ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში აქტიური
ქმედების პოტენციაა. ეს თვისება გადამდებია მისი
მკითხველისათვის, ყველა იმისადმი, ვინც მის წიგ-
ნებს ხელში აიღებს და გულით წაიკითხავს.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწყვეტი წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

ტკობის ბაღი

წარსულიდან მოფრენილი,
აღბათ მალე კარს
გაგიღებს
და დაგხვდება მზისებრ ლაღი –
გაბაშვილის –
„სევდისა“ და
პიერ ბოსხის –
„ტკობის ბაღი“.

1976

კანონი

უკანონოთა კანონმა,
ბევრჯერ მართალი
დასაჯა
და მიუსაჯა მონობა.
ზოგჯერ კი კანონს,
ათასჯერ
ჯობია უკანონობა!

1993

***

რუსთაველი,

ვაჟა,

გაღა!

ცაში ბინადრობენ აღად

და ზე-ცა აქვთ ედემ-

ბაღად!

შენც ისე, ვით მამა –

ქრისტეს,

ღმერთკაცები გეწოდნენ ზევით –

ცისკენ,

მიტომ ახველ სხვებზე მაღლა...

2001

***

აღბათ,

ბაყბაყის დედაა! –

მწარედ რომ მოსთქვამს

ზღაპრად:

– შური ვიძიო სიკვდილზე,

ეს არის ჩემი ვალიო!

„დედა-ცოლ ბოზო ამირან“,

შვილი

რად მომიკალიო!

1963

რწმენა

მზის ცხელ გრდემლზე ნაკვერია,
პოეტის და
მხატვრის სული,
მიტომ ცეცხლზე მტკიცეა –
ასე სწამდა კოლხ ორფეოსს,
ფლორენციელ ჯოტოსა და
ვენეციელ ტიციანს!

1972

***

შორეული ლეგენდიდან –
ამირანის ხმები ისმის:
– უფლის ნებით და
კარნახით,
მე ვიპოვნე სულკალმახი,
ძმა –
ბადრის და უსუბისი.

1968

საქართველო

რასაც ვამბობ,
ავსულებს,
ვიცი, არ ეამებათ!
მე ვაცხადებ ამაყად,
ცეკვითა და სიმღერით:
კულხა –
კოლხა –
იბერი,
ისე, როგორც სამება,
ერთია და დღეს არის –
უფალი –
ს-ა-ქ-ა-რ-თ-ვ-ე-ლ-ო!

1976

***

უამს მიმწუხრისას მთიები
ტანს ლერწმებივით არწევენ,
როს შენი ჩანგი მღერის.
შენი „კოლხური ფსალმუნი“ –
ოქროთი არის ნაწერი,
ისე, ვით მიქელანჯელოს –
სიქსტეს კაპელის ჭერი.

1997

ეკვატორი

ზესკნელს,
ქვესკნელს, –
ფრთებს ატოლებ,
და მუუფობ აქაც,
იქაც.
თვითონ შენ ხარ ეკვატორი,
არქტიკაც და
ანტარქტიკაც.

2012

***

შორეულზე –
შოორეული,
მითებით და ლეგენდებით –
სული გქონდა აძენდილი...
მაინც წიგნი – „ფსალმუნების“
დაგვიტოვე –
ანდერძივით.

2012

ხელოვნება

– მაღალი და მაღლად მხედი,
შორეული ისმის ხმები:
„სხვები“ სულს ძლივს დაფავენ.
რომი უკავიათ მხრებით –
ლეონარდოს!
ანჯელოს და
რაფაელს!

2001

***

ღამაზ ოცნებად გადაშლილ,
ჩემი სურვილის მინდორზე
იად,
ან ამო მიხაკად!
სანამ სიცოცხლის ქვევრიდან –
დრო
ღღეებს ამომიხაპავს.

2001

შენ გაქვს კლიტე ღავითის

ამბობ –

ერთადერთი ხარ,
ვინც რომ ქორონიკონებს
არასოდეს არ ითვლის.
ასრულებ ღვთის დაკვეთას,
შენ გაქვს კლიტე ღავითის
და რასაცა გააღებ,
მას ვერავინ დაკეტავს.

1960

მთაწი

სადღაც იელვა...
ცის ქვაბში,
ვით ამირანმა დეკები,
ღრუბლები არივ-დარია...
მეხი გავარდა ანანურს
და ხმა უწვდინა დარიალს.
გადააფარე ღვთის კალთა,
შენს სამწყსოს –
წმინდა მარიამ.

1966

პაბანინის ვიოლინო

რწმენა მათრობელა ღვინოა,
და ლოცვით მთვრალი
მიუყვები იმედის შუკას.
შენი ჩანგი კი პაბანინის
ვიოლინოა,
ათასწლეულებზე –
„კოლხურ ფსალმუნებს“
უკრავს...

2005

***

მთის კორტოხიდან ამდგარი
ნისლი,
არწივს ჰგავს აფრენილს.
შავი და თეთრი არაგვი,
ორ წყალის მისადგომებთან,
ტაღლებს ფარჩებად აფენენ.
უმთოდ
მთიელის სიცოცხლე
ტანჯვაა,
სხვა არაფერი!

1968

7 000 000 000

რომ ამოდის ღამის წყვლიადიდან,
ოთხი დღის მკვდარი
ლაზარეა,
შიშისგან რომ უთრთის ბაგეები.
დედამიწაზე –
შვიდი მილიარდი ტაძარია...
უფლის და...
უფლის ხელით ნაგები.

2000

ქუხილი

ცით მოისმის ქუხილი
და ის უფლის წყაროა.
ის განაგებს სამყაროს –
ხილულსა და უხილავს,
წარმაველს და
წარუველს.

1977

ტურდეტანებს და ტურდულებს

რაც რომ ათასწლეულების

მერე,

მისთვის მიმღერია,

ეყოფოდა მთელ სამყაროს,

განა მარტო „იბერიას“¹.

დავიწყების ნაცარწაყრილს

ვჭკვრებ: კარპენტებს² და

ბასტენტებს³,

ტურდეტანებს⁴ და ტურდულებს⁵,

რომელთ სახელს და დიდებას

ადევს ტაბუ და ურდული!!!

1971

---

1 – კოლხეთის სამეფოს წინარე ეპოქაში (ძვ. წ. VII-VI ს.) ჩვენს ქვეყანას ერქვა „იბერია“.

2,3,4,5 – „იბერთა“ მონათესავე ტომები

***

კოპალას ქვასთან

ატყვია

კლდეს –

დეგთა ნატერფალები.

თვითონ კოპალა არა ჩანს

და შავ არაგვთან დამდგარ მთებს –

ცრემლით ევსებათ თვალები,

შიშით უსკდებათ გულები.

1963

***

ადამის ძეთა გამოისობით,
ველარ მოურჩა მიწას
იარა,
რაც ცოდვად აღევს –
კავსა და ერქვანს.
ეს ცა და მიწა,
კაცმა კი არა,
თვით ღმერთმა შექმნა.

1964

ორმოცი

(ვარიანტი)

სული

ჯერ ჩვენთან ტრიალებს,
რადგან დღეები უკმევინ –
საკმეველს ლურჯი იების.

ჯერ არ მოსულა „ორმოცი“,
მერე,

მას ელის მთიებით –
განათებული
ორმო – ცის.

1974

***

არაგვის გაღმა-გამოღმა –
თვალშეუდგამი მთებია.
წამოწოლილან ლოდები
მხარ-თეძოზე და ნაპირთან –
ზამთრის მზის გულზე თბებიან...
წარსულიდან რომ მოისმის,
აღბათ,
კახთ-მეფის მოლაშქრე,
თუშ-ფშავ-ხევსურთა ხმებია.

1999

საქართველოს ისტორია

მშობელ ქვეყნის სიყვარული
რომ არასდროს იკურნება, –
ის სნება და
ის სენია.
და სიდიდით მზის ტოლია!
ხელისგულზე ბისვენია
საქართველოს ისტორია.

1962

აბშილეს და აფსილეს

ისე,

როგორც მუმლი მუხას,

მტერი მუდამ ეხვეოდა –

ოქრო-ვერცხლით ავსილებს:

მისიმიელთ,

ლაზებს,

ჭანებს,

აფშილებს და აფსილებს.

1971

თბილისი – 1992

მოულოდნელად გაიღეს
ლაწანი მთათა კარებმა.
ეს არაგვია,
რომელსაც,
ვითარცა სამას არაგველს,
ქართველთა „მეფის“ საშველად
თბილისს
რომ მიეჩქარება...

1992

გრიფონი

აიეტის კოლხეთში,
არსაიდან მოსული,
უამთა მღვრიე დინებას,
აღბათ კვლავ მოგიფონებს –
ჩამომჯდარი –
ზღვისკარად,
შენი ლექსის გრიფონი*.

1998

---

* გრიფონი – მითიური არსება ლომის ტანით, არწივის თავით და ფრთებით.

ამაოების ბაზარი

მღვრიე წარსულიდან

ცეცხლს რომ გვაფრქვევს,
არაბი,

თურქი და ხაზარია.

და საიდანღაც ხმა რომ ისმის –
შიშისმგერელი, სულ სხვა ზარია.

ცხოვრება ესე –

თეკერეის

ამაოთა „ამაოების ბაზარია“.

1967

არჩილ მეფის ტროპარი

ათასწლეულების მერე,
ზოგთა გარჯა მიინავლა,
შენ კი მეფე
მეფედ დარჩი!
რადგან ქართველთ მეოხ ყყავ,
ჩვენთვის სამეზის
სანატრელო –
მეფე არჩილ*.

1962

---

* არჩილ სტეფანოზის ძე (VIII ს.)

წარწერა საფლავის ქვაზე

ადამის ძის ნაშიერი,
    კვლავ მწყურვალი,
    კვლავ მშიერი,
სადაური სად მიდიხარ,
წუთისოფლის უსტაბაში.
    „რას მიყურებ,
    რომ მიყურებ,
მე სახელში ვარ...
    შენ კი – გზაში“.

1963

აქეთ – ფოთი,
იქით – ფათი

ეგვიპტე კი უდაბნოა,
და კოლხეთი – ღაზისი.
მთვარეს მოსავს უფლის კვართი.
იქ – ნილოსი,
აქ – ფაზისი,
აქეთ – ფოთი,
იქით – ფათი*.

1981

---

* ფათი – ქალაქი კუნძული კრეტაზე (საბერძნეთი)

ხე – ცნობის

ნისლი მოსავეს ცას და მიწას,
საიდანღაც ვიღაც ყივის:
რომ სამოთხეს ეცნობა,
გწამდეს: დღეა ხე –
ცხოვრების,
და ღამე კი – ხე – ცნობის.

1976

შავშეთ – ჭანეთ – ერუშეთი

ველარ გავუძელით დელგმას –
ოსმალო – შუბის,
სპარსო – მოისრის!
დავიწყებას შევეშენდით!!!
წარსულიდან –
ხმა მოისმის –
შავშეთ –
ჭანეთ –
ერუშეთის.

1967

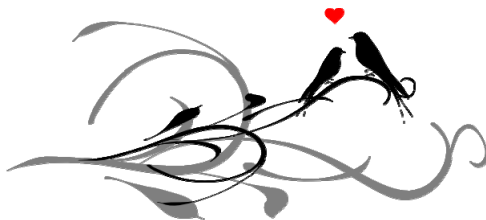

***

ვარსკვლავებთან თამაშით,
მზე წყვილიაღში ერთობა...
ბრწყინავს მთვარის
ფერდობი.

ბედს,
მთლად ნუ მიენდობი
და არცა უბედობას!

2003

კოლხეთი თვით ბიბლიაა

ჰელიოსის ხსენებაზე,
ათასწლეულები გამირბიან,
რადგან მისი შვილი ვარ და...
დედის რძე მეკუთვნის.
კოლხეთი თვით ბიბლიაა
და... ბიბლიის დედაა –
„ეფუთი“.

1971

***

ქართა და ქარიშხალით
მთვრალი ზღვა თავს
ლოდებს ახლის.
და ზვირთებმა გმინვა მორთეს:
თაყვანს მუდამ სცემდა ხალხი,
ღვინის არა,
ღექსის ღოთებს.

1969

***

ელვა ცეცხლს ანთებს,
მეხი კი
ცის გრდემლზე სივრცეს აბრტყელებს.
მთა –
მუხლმოყრილი ღოცულობს...
და მთვარე –
შიშით მოცული,
ღამის ტოტზე ზის ბარტყივით.

1963

***

ტივროსის და ევფრატის პირ,
ათასწლეულების იქით –
დაეკებლი ნაშიერებს –
დიდი ევროსის და ქართუს!
უხარიათ, რომ გხედავენ
ასე,
მუდამ ხმალშემართულს.

2012

პოეზია – მზე არის

უფლის ნაწყალობელი
სახუქარი ზენარის,
ყოფნის სინარნარეა:

პოეზია –
მზე არის,
და პროზა კი – მთვარეა.

2001

ვით ნიკოლო მაკიაველს

მოკიაფე უამთა გვირგვინს,
ღამის ფერებს კვლავ აწნავენ,
მიტომ დღეებს აკლია მზე.
და ეს გტანჯავს
და გაწვალებს,
ვით ნიკოლო მაკიაველს.

1977

***

სიბრძნით და სიჯიუტით,
ზოგი ბაძავს დიდყურებს
და ზოგი ცის –
ახოს ხნავს.

ვინც კი მაღლა იყურება,
ის სულ დაბლა დახიხავს.

2010

***

„სუფთა სინდისი –
ბალიშია ჩვენი რჩეული“,
ვითარც ამბობდა
ჰენრიკ იბსენი.
იმან კი რა ქნას,
უსინდისობას გაჩენის
დღიდან რომ არს
ჩვეული
და მის ქონასაც ვეღარ იხსენებს.

1998

***

ვარსკვლავით ცაღ ბინადრობს
შენი ფიქრი და
გონება.

არც ნება გაქვს,
არც სურვილი,
რომ მაცხოვარს არ მონებდე
წმიდა ეფრემ ასურივით.

1967

***

ყველა მეფის თუ იმპერატორის
თავზე ეკიდა ხმალი –
დამოკლეს!
არ არსებობდა მოსვენება მათთვის,
არც ძილი,
სიამოვნება არის ხანმოკლე,
ტანჯვა ყოველთვის
არის ხანგრძლივი.

2003

მწვერვალი

კოლხეთის დიდ წარსულიდან –
მოფრენილმა ქარიშხლებმა,
შენი ბედი –
ზღვით არწიეს...
ხამუმ-ხამუმ შენ ლაშქრავდი
სიმაღლეებს,
მწვერვალს მიტომ მიაღწიე.

2011

***

ზოგჯერ ყოფნაც კი
ძალუძს არყოფნას,
პატივგება რომ უცვებ
აყაროს!

ზოგჯერ სიკვდილშიც არის მშვენება.
რა ქნას მდიდარმა,
რომ არ ყოფნის მთელი სამყარო,
ღარიბ-ღატაკს კი –
მცირე
ბევრად თუ ეჩვენება!

2012

იმედი

მწუხრიდან –
განთიადამდე,
მზეს და სიცოცხლეს
მოველი
და სამოცამდე მიველი.
ამქვეყნად არსი ყოველი
ცოცხლობს –
ხვალის დღის იმედით.

2001

ვითა დანტე ალიგიერს

არ იქნება არ გათენდეს!
და ჩამომდგარ ღამის წკვარამს
აზრთა ცეცხლის ალი გიებს.
უამთა დენა –
ყველას ზარავს,
ვითა დანტე ალიგიერს.

1971

ისტორია

სადღაც ათასწლეულთა
იქით,
ვხედავ ბევლ კოლხეთს,
პონტოს სანაპიროზე წამოწოლილს
ინახად,
მთომინებით იობის.
ისტორია ინახავს –
ხსოვნას კაცობრიობის.

2003

***

რა არის ჩვენი სიცოცხლე,
ზღვის მოქცევა და
მიქცევა!
დღევანდელი დღე –
წარსულად,
ხვალევე გადაიქცევა.

2001

თავი უნი შეიცან

იქ არ ვიცი,

მაგრამ ცისქვეშ,

ვითა ადრე მეფობს დრონი –

ჩემიცა და

შენიცა.

და ვით გემოდურავს ციცერონი:

„თავი უნი შეიცან!„

1999

***

გიყვარდა და...

დღეთა ბოლოს,

რომ ვერ გაუძელი ურვას,

გაიფიქრე ტრფობის ტანჯვით

კმაყოფილმა:

სიყვარული ჩემთან სტუმრად

არახოდეს არ ყოფილა!!!

2014

გალილეო გალილეს

თუკი,

ვითა სალესი ქვა,

ცოდნის ლესვით გაიღევი,

მაშინ უფლის კალთა

გფარავს:

წარსულიდან ხმა მოისმის

გალილეო გალილეს.

2013

სიკვდილამდე არ მოკვდე

ილოცო და დღეში შვიდგზის
ჯვარი უნდა გადისახო,
სული რომ არ ამოგხდეს!
მიზნად უნდა დაისახო –
სიკვდილამდე –
არ მოკვდე!

1999

გონ-ბრმათა და ყრუ-მუნჯთა

ცისქვეშ ლოცვად დამდგარან
ქართველის მთები –
ორსული.

ზღვებს თვალები ბრაზისგან
ისევე ჩაულურჯდათ!
ეჰა! –

უამი მოსულა:
გონ-ბრმათა და ყრუ-მუნჯთა.

1999

***

ძველ კოლხეთის წარსულიდან
მოფრენილი შენი ლექსი,
ველარ იღებს –
კომპლიმენტებს!

თუმცა იგი
თავს დაბრუნავს
სფეროებს და
კონტინენტებს.

2014

შატილსა და ბარისახოს

როს იხილავ ღვთისმოსავი,
ვაჟას ჩარგალს,
ვით ოლიმპოს
და შატილს და ბარისახოს
მუხლი უნდა მოიყარო,
ჯვარი სამეზის გადისახო.

1968

უფლის ნებით

მე,

ვითარცა კანონმცოდნე,
ვიქნებოდი მოსამართლე,

ანდა მსაჯული.

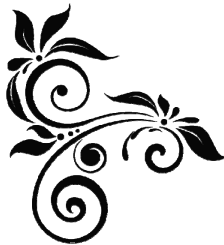
არ დადგებოდა ცოდვათა მთები.

მაგრამ მე რა ვქნა,

მაცხოვრის ნებით,

პოეზიის კლდეზე ვარ მიჯაჭვული.

1975

ორფეოსი – ეგრის ქვე!

(ვარიანტი)

ბერძნობა ვით დაგწამა?!

სიცბიერე ყველამ ზღოს! –

სწორედ გულში ეგ მიძევს!

კოლხთა მოდგმავ! –

პელაზგო,

ორფეოსო ეგრის ძევ!

1974

თაფლი და სანთელი

მლოცველს თაფლის და
სანთელის,
მეტი რა უნდა ენატრა!
ქარიშხალი ვერ ჩააქრობს –
კეთილ აზრის და
სიცოცხლის –
დანთებულ რწმენის კელაპტარს.

2010

ჰკითხეთ ბრძენკაც ჰეროდოტუს

ისტორიის მამათ-მამას,
ჰკითხეთ ბრძენკაც
ჰეროდოტუს
(თუკი კიდევ შეგვიტყვენ!!!)
„თუ არ ჰყავდათ
ერთი დედა“,
კოლხებსა და ეგვიპტელებს.

1968

***

მცირედ გიჩანს სამყარო
და გკლავს მისი
იჭვი, რა!

ან რა მოსატანია ლონდონი
და პარიზი.

თვალი ცისკენ გიჭირავს
გელის იქ ასპარეზი.

1983

მოტაცება

არგო იყო –

კოლხთა ნგრევის დასაწყისი!!!

მაღალი ცა

მიწას დასცეს!

ტყუილია! –

არც მედუა,

არც „საწმისი“,

ცრუ ბერძნებმა

კოლხთა სული

მოიტაცეს!

1960

ღაბრუნება

ფეხისწვერზე აიწევს პონტოს ზღვა
 და ფაზისი,
 როს ეწვევი დაღლილი შვილი
 უძვირფასესი.
 გაიხარებს ქუჯის და გუბაზ მეფის
 კოლხეთი;
 გეტყვის: ბედნიერი ვარ, შვილო! –
 რადგან მოხვედი!
 ...მიგვატოვა ეგროსის ჯილაგმა
 და გვარტომმა!!!
 შენ იყავი იმქვეყნად ჩვენი სვე და
 პატრონი –
 და... ქცეული კოლხეთად...
 აწი, ჩვენ ვინ მოგვხედავს?!

2000

***

აფხაზი და ქართველი –
ერთი იყო ყოველთვის, ერთურთს
გადანასკვილი.

ამირანი –
იგივე,
იყო კოლხი აბრსკილი.

1966

შესანიშნავი უპიღეული

„შენს შვიდ მეოხანს სახალხოს“.
გალაკტიონი

შვიდნი

მშვიდად უსხედან სუფრას
მარადისობის.

აჰა,

მერვეც მოვიდა! –
ლექს მტკერი რომ
ადინოს...

სხვას არავის ელიან!

ო, რა სანატრელია,
ამ დეკაცთა ნადიმი!..

1961

***

ნეტავი ვისი არის სამარე,
შორით რომ მოჩანს მთვარე
ბორცვივით!
უფლის რჩეულო,
ღვთისმოსავო,
ო, მინადორა!
გაჩენის დღიდან ცაზე ლოცულობ,
რადგანაც მიწა –
თურმე არის ყუთი
პანდორას!

1979

***

ამა ცხოვრების უსიერ ტყეში
ყოფნას,
არყოფნა უხმობს ნიადაგ,
ისე, ვითარცა ოლოლი ოლოლს.
რადგანაც ვცოცხლობ,
ალბათ უფლის ნებას
ვასრულებ.
ჩემს აქ ყოფნასაც ექნება ბოლო,
თუკი ამქვეყნად –
ყოველივეს აქვს დასასრული.

2012

***

ჩემს შემდეგ ეგრისელად 13 კაცი იწოდებოდა“.

ვაჟა ეგრისელი

გაზეთი „ახალი თაობა“, 27.05.2013

ზოგ ჩაჩნებს და ჩაჩნაგურებს,
რომ უშენენ თავს აგურებს,
პლუტური ან ამგვარი,
ნუ ექნებათ მცდელობა,
რომ თითქოს და წაჰკვარონ
ვაჟას
ეგრისელობა!!!

2013

***

სიყვარული მამულის –
თავკეკეშ გედო ბალიშად,
როდესაც იძინებდი.

ჯერ არ მიხვალ...

წახვალ და –
„თვის ერს შეეძინები“.

2010

***

„შოთა, აკაკი, ილია, ვაჟა და...
გალაკტიონი

თაყვანს სცემ მათ სიდიადეს,
ვინც რომ აღარ გინახავს.
მათ ხსოვნას კი იღუმაღ –
გულში კრძალვით ინახავ;
იმათ ნახვას ნუ ჩქარობ,
რადგან ჯერ მათ „ამქარში“,
ვერ დაჯდები ინახად.

1966

ბანძი

დღისით სანთლით დადიოდი,
ისე, როგორც დიოგენე,
ათას ცოდვა აკიდული
და... ბოლოს განძს მიაგენი –
გადამალულს –
ძველ კოლხეთში,
და... დაკეტილს ცხრაკლიტულით.

1961

ლოდი60

მუნჯი საუკუნენი

ფეხაკრეფით მიდიან...

რა ქნან!

რუსთაველური

ვერ გაშალეს მხარ-ბეჭი.

შენ გელიან!..

შენ გახსნი! –

უფლის ნაწერ წიგნს – დიადს,

„შივიდი ბეჭდით –

დაბეჭდილს!..

1961

აბაძახეზს და აბაზეზს

ქრისტიანი ჯიქები კი,
ოსმალო აღას
კვლავ აბრაზებს
და ამიტომ მათთან ერთად,
„მუჰაჯირად“ კვლავ მილაღავს –
აბაძახეზს¹ და აბაზეზს²,
ბუედულებს³ და
უბიხეზს⁴.

1976

1,2,3,4 – ჩრდილოეთ კავკასიაში მცხოვრები ქართველთა მონათესავე ტომები

***

არაგვის ტალღებს მოაქვთ მთებიდან

ხმა და ყიჟინა

წარმართ ფხოველთა.

აღარც სიძე ჩანს,

აღარც მამარი.

და ლოცვად დამდგარ სვეტიცხოველთან –

ისმის ტალღების

აყალ-მამალი.

1971

***

სამყარო გულს გაჩნია იარაღ და...
სანამ სალეს ქვასავით
გაიღევი,
მარტო კოლხეთი კი არადა,
ჰყეები დედამიწის ისტორიას –
„გეოლოგიით ლაიელის“.

1989

რუსოს, ჰეგელსა და ფროიდს

როს კოცონზე დაწვეს ბრუნო,
მაშინ მიწის ბრუნვა იგრძენ!
წამით შეწყდა ათვლა დროის.

და...

ესეხე ნორჩმა სიბრძნე:

რუსოს,

ჰეგელსა და

ფროიდს.

1963

პატაგონია

რადგან ყველაფერს უამი –
 უუამო,
 დავიწყების ქარს ატანს გგონია,
 ცაო მაღალო!
 მარქვი ყველა!
 რადგან კოლხეთის პატაგონია*,
 პონტოდან აღწევს –
 ცეცხლოვანი მიწის
 არქიპელაგს.

1971

---

* პატაგონია – გეოგრაფიული რეგიონი, რომელიც მოიცავს სამხრეთ ამერიკას, არგენტინას, ჩილეს და აღწევს ცეცხლოვანი მიწის არქიპელაგამდე.

კველი კოლხეთი

რა დღეს,

რა ხვალ კოლხეთი,

მტკვარს და ფაზისს გაცდება,

ნილოსს და შუამდინარეთს.

თქვენ

გგონიათ, მას სძინავს?!

არა,

თავს იმძინარებს.

1969

***

მოკლე,
მაგრამ ხმა ღვთიური,
გაჩენიდან ციდან გესმის
და ზეცისკენ იურვი,
მიტომაა შენი ლექსი
ასე ლაკონიური.

1968

**ბებერ ეტრატებს და
პალიმფსესტებს**

ახლა შორსაა გზა და მანძილი,
რომ გაადვიდოს არ ჩანს
მოთავე,
და მღვიმეებში სძინავთ ღრმა ძილით:
ბებერ ეტრატებს
და პალიმფსესტებს,
დარდის გრაგნილებს,
პერგამენტებს და
„ოთხთავებს“.

1976

***

მთებით სახედადარული,
შენი სიმაღლიდან, მზეო,
დედამიწა ჩანს ხნიერი.
თუმცა ცით მას მეურვეობს –
ყოვლად ბრძენი,
ძლიერი და
სახიერი.

1982

***

თუ არაა უფლის შვილი,
გზას უფლისკენ ვერ
გაიგნებს,
ნისლში მდგარი, ვით ნობილე.
დრო დასტირის –
ადრე მიცვალებულ წიგნებს,
საწყალ ლექსებს
მკედრად შობილებს.

2010

***

ეშმაკისეულთ ღამით არ სძინავთ,
ვიდაც თხოულობს შველას –
არიქა!

ზღვის სიჩუმეში ავარდა ალი
და ღამის ნისლში გაერთა
ორი რქა,
ვითარც უღვაში საღვადორ დალის.

1971

ქუჯისა და ფარნავაზის

ღვთით კურთხეულ ქართულ მიწას,
ადმოსავლეთ –
დასავლეთით,
ღვთის ნერგი რომ ფარავს ვაზის,
ამას უნდა ეუმაღლოდეთ
ქუჯისა და
ფარნავაზის.

1972

პოეტი ხარ ველური

ქაოსური სამყარო,
შენზე იყო ორსული
და წაპგვარე მზეს რული.
უამთა უღრანებიდან –
წეწვა – გლეჯით მოსული,
პოეტი ხარ ველური.

2011

***

კოლხეთის დიდი წარსულის –
შენ გააცოცხლე დრო იგი,
რომელიც აღარ ნადრახობს.

„ადექ!

მგლის მუხლი მოიბი,
რამ წაგახდინა, ყაძახო!,

1964

მეექვანეტი

ღადო ასათიანს

„საღაღობოს“ გაჰყიოდა,
ლექსი ჰქონდა მეხის დარი...
და დღეს კი ერთად დამსხდარან
და ელიან იმ მზეჭაბუკს:
ლეშკაში¹ და
  ლეხიდარი²,
ლასურისი³ და ლასხანა⁴.

1960

---

¹ 1,2,3,4 – სოფლები ლეჩხუმში

ქარიატელ ქარიტებს

პოეზიის ღმერთი კი,
რადგან თვალებს გარიდებს!!!
ისე, ვით ევრიპიდე,
„მუხათ შემწედ მოვუხმობ“
ქარიატელ –
ქარიტებს.

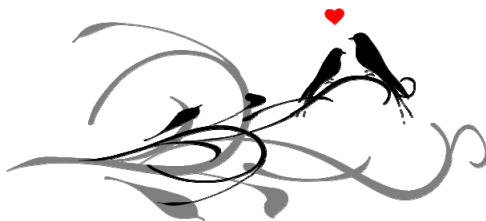
1966

***

სადაც არ არის საჭირო,
მავანი ცხვირს ჰყოფს
ხშირად იქ
და ჯოჯოდ სახავს ფერიას.
გვასწავლის სიბრძნე
ზირაქის:
„ფისსა და ამპარტავნებას –
ერთი ზნე,
ერთი ფერი აქვს“.

1986

***

შენი სამუფეო ზეცაა,
სად მნათთა ციმციმი და
კიაფია
და ადის ალი.

შენი პოეზია – „ცეცხლმოდებული
ქირაფია“ –

საღვადორ დალის.

2012

300 ქსერქსე და დარიოს

ომის ღმერთმა არესმა,
ვეზირიც და
ხელმწიფეც,
ისე ნუ გადარიოს,
რომ ღმერთობა მოუხდეს
ვით ქსერქსეს¹
და დარიოს²!

1965

1,2 - ქსერქსე, დარიოსი (მამა-შვილი) - სპარსეთის მეფეები (ძვ. წ. V ს.)

ისევ ამაღლება

ცისკარივით გათენდი,
მაგრამ აღარ დაღამდი!
თუმცა შურის და
მტრობის
ქინქლა შემოგესია!!!
მაინც, უფლის წყალობით –
მეცხრე ცამდე ამაღლდი,
და დაიდე იქ ბინა,
ისე, როგორც მესიამ.

2014

***

კოლხურ ციდან მოისმის
ხმა მთიებთა საარის.
უამთა ქორონიკონებს
შენი ჩანგი არ ითვლის.
ღამის წყვილადს ანათებს –
„ფსალმუნები“ დავითის,
მაგრამ მაინც „კოლხური“,
ნორჩია და...
სხვა არის!

1992

***

სულეზგაყიდულთა თავზე,
მზე ჰკიდია,
ვით დამოკლეს
მახვილი და... დღე – დღეს მისდევს...
შორიდან კი გრძელი მოჩანს,
მათი გზა კი არის მოკლე!!!
და სურთ ისევ მოკლან ქრისტე,
კლავენ...
მაგრამ ვედარ მოკლეს!

1971

ბრაალის რაინდი

ბევრი მირონცხეებული,
ჟამმა აღარ დაინდო!
გზაზე ათასწლეულის –
დასწვა ცეცხლით და ალით...
შენ შემორჩი „გრაალის“
ერთადერთი რაინდი.

1974

***

სამყარო უსმენს გაღურსული,
როცა ვარსკვლავები
ცის სცენაზე –
გამოდინ და დიდგულობენ...
და დედამიწას –
ნაწერს ხეების ღურსმულით
გათენებამდე კითხულობენ...

1961

***

საიდანღაც ხმა ისმის მჭმუნვარე:

– ძნელია,

მაგრამ უკეთესია,

თუკი სულიერ გვემას აიტან...

ჯვარს გაცვან,

მოკვდე, როგორც მესია,

და მერე ისევ იშვა თავიდან.

1989

***

როცა ღამის წყვდიაღში –
ერთად ჩავა ყველა მზე
და კოლხეთის წარსული –
არგონავტებს მოგისევს!
სწორედ მაშინ ღაზური –
სიტყვა დაწვავს პელაზგებს –
აქილევსს და
ოდისევსს!

1972

***

ოქროს ვარსკვლავთა სიმბიძისაგან
გადრეკილია ღამის სვეტები...
ახლა შენს ირგვლივ –
მირიადი ლანდი ირევა...
მაგრამ დრო იყო თავგამეტებით
რომ გფარველობდა –
ღმერთი მინევრა*.

1989

---

* მინევრა – სიბრძნის, გონიერების, პოეზიის და მუსიკის მფარველი რომაული ღვთაება

***

უამი ისევ დამდგარა –
ერუ-მუნჯთა,
ჩლუნგთა
და ბეცთა,
მაძღართა, არა მშიერთა.
და ღრენა ისევ მოისმის –
აპოკალიფსურ მხეცთა
და იმათ ნაშიერთა.

1969

დიდოსტატებს სონეტის

ზოგ-ზოგები ჩუმ-ჩუმად,
ისევ ისე ბაძავენ –
გაელვებას კომეტის:
ალიგიერს¹,
პეტრარკას²,
ბუნაროტს³,
ვივალიდს⁴, –
დიდოსტატებს სონეტის.

1972

1,2,3,4 – დიდი იტალიელი პოეტები

***

კლდეებს ათასწლეულების
რაც ქვა-ლოდი
მოხეთქვია,
მექცა ღამედ და მეწყერად!
უუძველესი კოლხეთია –
ჩემი ხსნა და
ბედისწერა.

2010

***

ხელმწიფის ნაეში მსხდომ მეღეკსეთა
ეფემერული ისმის ხარხარი,
და შენ წუხილით ამბობ

მეასედ:

ვით ადრე, ეხლაც ნაღდ პოეტებს
ცოცხლად მარხავენ,
მერე უწვობენ „სპირიტისტულ
ღამის სეანსებს“.

1973

პალიმფსესტს ჰბავს სამყარო

წარდგნის მოლოდინში კვლავ,
ისევ უნდა აყაროს
ღმერთმა არსი ყოველი –
ცხოველ-ფრინველ მწერებით.
პალიმფსესტს ჰბავს
სამყარო,
ძველს შლის და მის ადგილზე –
ახალი იწერება.

1969

ისევ ლოდინი

ვითა წლები საუკუნეს,
ისე ცვივა მთებს
ლოდები...
შენი ზღვები აფრებს არ შლის!
პოეზიის ორპირ ქარში
დგახარ და...
მზეს ელოდები...

1966

დედა-შვილი

დღიდან –

მოსული დამე –

დადლილი,

მთვარის დიდ შუქზე ვედარ იძინებს.

ცას ვარსკვლავებით

ეწვის დაწვები.

მიწას კი მთები გულზე აწვება,

მაგრამ დედაა...

ჩუმაღ იტანს შვილთა სიმძიმეს.

2007

***

დავიწყების გზებზე მავალს –
სიტყვას შეგრულს,
სვანურს,
ლაზურს,
სიყვარულით ესაღბუნე,
მერე ასო-
ასო სდიე...
ახლა ცა ბჭობს შენს
ფსალმუნებს
და შენს კოლხურ რაფსოდიებს*.

1972

---

* რაფსოდია (ბერძ.) – სიმღერები ლეკენდარულ გმირებზე და ღმერთებზე

***

მისასვლელი დავტოვოთ

ბილიკი –

ერთმანეთთან!

(მცირე ფეხდასადგამი).

სანამ მოდგმა ადამის,

წაღეკავს მთელ პლანეტას!

2009

იონელები

უძნელესი გზებით ვლიდნენ...

გზა ვერ გაიიოლეს,

თუმცა ბევრი იბრძოლეს

და იომეს...

„ილიადას“,

„ოდისეას“ –

მზე ათბობდათ, –

ღაზ ქურუმებს – იონელთ.

1973

***

პონტოს სანაპიროზე
ღამით ვიღაც გაჰყივის:
მადლი! –
რადგან მოხვედი! –
მტერთა ბნელში მღესელო!
აბა,
რა იქნებოდა,
აიეტის კოლხეთი,
უვაჟ-უეგრისელოდ!

2014

***

ცის ვეება ბაღდასინზე –
ასვენია ღამის კუბო,
ირგელივ მნათთა სამარეა
და გადარდებს შენ იგი.
ღვთისმოსავი ისევ უბნობ,
ვითარც ქრისტე სამარიას,
იგავით და ენიგმით.

1973

შუმერები და ქალღველები

შოთრს,

სადღაც წარსულში,

ხმა ისმის შუმერთა,

პატარა სამყაროს თავზე ველებიან...

ირგვლივ ისტორიის –

ფართე ველებია...

შუმერები –

იგივე ქალღველებია.

1974

აიეტმა და ფარტაზიმ

გრაალის კოშკად მეგუღვი
და უფრო მეღამაზები –
ოქროცურვილი,
ფანტასტი.

მზე დაგანათღეს ღაზებმა –
აიეტმა და
ფარტაზიმ.

1969

ვაჟა

შორეთს მიმავალ ბილიკზე,
მოულოდნელად შებინდდა,
და ადრე შემოაღამდა.
მაინც მშობლიურ მთებიდან –
ვაჟა –
მწვერვალად ამაღლდა!

1966

***

ვით ელვა მესთამტყორცნელი,
ზეცასა და მიწას შუა,
არ ხარ გამოკეტილი.
ქელზე გადგას გელაზი
და მგზავრი ხარ კეთილი –
დედამიწის ყველა გზის.

2011

სულის თვალი

გეჰენის ცეცხლი წვავს,
ედემ ბაღში დარგული
ხილი,
ვინც ვერ იხილა.
ვისაც სული არა აქვს,
სულის თვალს ვერ
იხილავს!

2008

***

მღვრიე ათასწლეულები –
წუთებივით მოიღიე,
რადგან, ჩემო,
კოლხურ ცაზე
დღე-ნიადაგ კითხულობდი –
ვარსკვლავების –
ჰომილიებს*.

1969

---

* ჰომილიები – სტენოგრაფიულად ჩაწერილი ძველი სა-
ეკლესიო მოძღვრება-ქადაგებანი

***

აიეტის და ფარტაზის
ნაშიერი რიტორია...
და ზოგ-ზოგი ჰყვება
ზღაპრებს და იგაგებს!!!
მათ კოლხეთის მზითმოსილი
ისტორია,
ვერ იქნა და...
ვეღარ „გაისიგრძეანეს“,

2000

როგორც დიადოხოსის

მადლი „კოლხურ ფსალმუნთა“,
მონაბერი ფაზისით,
რაც ღმერთმა გიწყალობა,
საწმისია – ოქროსი,
როგორც დიადოხოსის –
ღვთაებრივი გალობა.

1972

***

მუზარადიან მნათთა მხედრობით,
სანამ შეექლო ცა
გვიფარავდა,
მესთა-ტეხისგან ვაით და ვიშით.
კვდება სიცოცხლე,
მაგრამ მარადის,
ცოცხლობს და გვაკრთობს
სიკვდილის შიში.

2014

***

მომავლიდან –
მომავალი,
საუკუნის წივის ქარი
და ღღეებიც და სად გავა...
მეც,
ვით ვახტანგ* მივიჩქარი,
„სახელის ხის“ –
დასარგავად.

1999

---

* ვახტანგ – იგულისხმება ვახტანგ VI (1675-1737).

***

მოდის და მოიქარის,
ჩვენი ნახვის მსურველი,
თითქოს დააგვიანდა
და იფრქვევა ნიადაგ,
აქ არყოფნის სურნელი.

2010

***

ოდი¹ გზას გინათებდა,
ქაღდეველთა ნაშიერს;
კარდუს² ოქროს სიტყვას კი
მზის ქურაში აღნობდი.

ცა გიცავდა...

უფლისგან –

ხელდასმულს და განდობილს.

1970

---

¹ – ოდი – მთვარის ღვთაება ბაბილონურ პანთეონში.

² – კარდუ-ქართუ-ქორთუ-ქართველი, საქართველო.

აწყური და ახალშენი

ვით ცამცუმის ბროლის კოშკი,
სულ ბროლის ქვით
აღაშენე:
პოეზიის ახალდაბა,
ცათამბჯენი არშის ციხე,
აწყური და
ახალშენი.

2012

ეა-ენქი და აია

სადღაც,

შორეთს შენი გვარი –
დოღბ-აია,

ისევ ისე გეგულებს,

რადგან იცი: ეა*-ენქი და აია,
ისე, როგორც სულიწმიდა,

ერთია და სახლი მისი

(კოლხეთს) გახლავთ

ენგური.

1971

---

* ეა-ენქი – აია – შუმერებამდელი – კაცობრიობის გვარის შემქმნელი, სიბრძნის ღვთაება

როგორც მოსე

ათასწლეულების მერე,
კვლავ კითხულობ,
როგორც მოსე,
რაც კოლხეთში კვლავ შენივთდა –
„ათ მცნებას,
და „საგალობლებს“,
ჩამოტანილს სინას მთიდან.

1981

ბაბილონის ისტორია

დავიწყოების მტვერწაყრილებს:

ოთი არტის¹,

და სისიტრის²,

ამემსინას³ და

ამენონს⁴ –

სსოვნის ძიძა მისწოლია, –

ქაღდეველთა მეფეები

ამშვენებენ –

„ბაბილონის ისტორიას“.

1976

1,2,3,4 – ბაბილონის ქაღდეველი მეფეები.

ქალდი-ქორთუ და კარღუ

პონტოს მღვრიე ზვირთებში
წარღვნას გადარჩენილთა –
გესმის შენ საუბარი –
ერთ ენაზე უბნობენ:
ქალდი-ქორთუ და კარღუ,
კოლხიცა და
სუბარიც.

1972

ციხე-გოჯთან

შვიდი ათასწლეული –
ფიქრმა გადაიქროლა
ხსოვნის თეთრი ტაიჭით.

ციხე-გოჯთან კოლხეთი
შეეგება ნაშიერს,
ცხრა მზით და
ცხრა კარიბჭით.

1968

**ადაპტას, ნინტის და
ზიუსედრას**

უშენებდნენ ტაძრებსა და
ზიქურათებს
ციო მოვლენილ აია-ენქის
და უწყობდნენ იქ შეხვედრას,
რადგან იგი მფარველობდა
თავის შექმნილ:
ადაპტას¹⁰,
ნინტის¹¹ და
ზიუსედრას¹².

1968

---

¹⁰ – ადაპტა – ადამი

¹¹ – ნინტი – ევა

¹² – ზიუსედრა – ნოე

წიგნები

მინაწერი „კოლხური ფსალმუნების“ 1000-1500-ზე მეტ გვერდიან ტომეულებზე, რომელშიც 30 000-ზე მეტი ლექსია დაბეჭდილი.

გიხარია და...

თვალები,

სიხარულის ცრემლებით გევესება:

– გრაადის სასახლის მიმგნები,

რომ შვილებივით მოგესწრო –

ლექსები,

შვილიშვილებივით – წიგნები.

2014

***

შენ კი გინდა ეს სამყარო –
უსაზღვრო და უსამანო
ხელისგულზე დაატიო!

და...

ამიტომ შუა უზიხარ –
ვაუასა და
გალაკტიონს!

1999

***

იუდის კერძს,
ბილწს და გამცემს,
სათოფედაც არ იკარებ,
ოქროში არ ურევ ქვიშას.
და გაღებას –
„ცისკრის კარის“,
მეცხრე ციდან ელი ნიშანს.

2014

ენოსის ველი

რომ ხედავენ პირველქმნილს,
ზღვისკარად მდგარ სამოთხეს –
ედემს –
სამეგრელოსი,
ეჩვენება ის „ზოგ-ზოგს“,
მტანჯველ ველად
ენოსის*.

1991

---

* „ენოსის ველი – სულის მხუთავი სივრცე, სადაც სული განიცდის მარადიულს ტანჯვას“. იესო ქრისტე

***

შორეული წარსულიდან,
მზის ბილიკით მოჯადოქრობ...
(სახეს ფერი ადევს მგელთა)
და აქა-იქ ბიბლიაში
ისევ ჟონავს ხმათა ოქრო –
ბიბლიამდელ –
ქაღდვევლთა.

1969

***

აიეტის კოლხეთიდან,
ადრე მოსულ „ქრისტეს
მხედარს“,
შურის გარდა ვინ დაგლღიდა?!
რასაც სხვები ვეღარ ხედავს,
შენ ხედავ ცის –
სიმაღლიდან.

2010

ც ა ჰგავს კეთილ ემერსონს

ღამე ტიტველ-შიშველი,
ვარსკვლავებს სურთ შემოსონ!
სადღაც ელვა გაჰკივის –
          ამას მეხი ნუ ითმენს!
ცა – ჰგავს კეთილ
          ემერსონს,
          ზღვა – უმაღურ უიტმენს.

1972

ქაღდეველები და შუმერები

როცა პონტო თვალს ახელდა,
წამოვიდნენ კოლხეთიდან –
პირველყოფილ დასს
ახლდნენ.

და ქაღდეველთ ნასახლარზე
შუმერები დასახლდნენ.

1971

***

სადღაც,
მეცხრე ცის იქით,
ელვა ჩუმად ჩაივლის,
მეხს კი გააქვს გრიალი...
ათასფრად მოყვავილე
ცა –
ბაღია ედემის,
მთვარე – კოშკი გრაალის.

1984

***

იმედის ბაღში მზის და სინათლის
და სიმღერები ისმის ზესკვების*
(არა ჩხავილი ძერის ქარდების!)
თქვენ ისევ, როგორც
სიკვდილ-სიცოცხლე,
ერთმანეთს კვლავაც გადაფსკვნებით,
შეგიყვარდება...
შეუყვარდები...

1964

---

* ზესკვი (მვრ.) – შაშვი

ტუტან ხამონის აკლამა

დიდი კოლხეთის წარსულიდან
მოჯადოქრობდი...

უკან მოგდევდა ხმა –

რაინდთა,

ზოგჯერ ხმა მონის.

„კოლხური ფსალმუნები“ –

შენი აკლამაა,

სავსე ოქროთი,

ისე, ვითარცა ტუტანხამონის.

1993

***

ქაჯავეთს მიხვალ საომრად,
შენი ფარ-ხმალის მზითვითა,
თან გახლავს ძველი კოლხეთი,
თქმულებებით და მითითა.
გსურს,
რომ ხელთ იგდო
ის „ჯაჭვი“,
ქაჯთ რომ „აასხეს თითითა“.

1966

***

მღვრიე ათასწლეულების
დელგა შენში გაიხიდა –
აქადური,
არგოსული...
არყოფნიდან...
და იქიდან
ჩუმადა ხარ გადმოსული.

1964

***

მიჰყვება უვალ ბილიკებს...
მაღლა მთებსა და
დაბლა ხევს,
გეყო ამდენი ხეტება!
უნდა ჩახვიდე ჩაბალხეთს,
საომრად ჩაბალ-
ხეთებთან.

1961

***

ბორცვი იყო და გამწვერვალდა,
ამაღლდა...

საკლავიც დაიკლა!
უამი აწ ბუზსაც ვერ აუფრენს:
„იქმენ ნათელის!“
ხატწერას და
„კოლხური ფსალმუნების“
მოზაიკას.

1999

ქარი

საიდანღაც მოვარდნილი,
ჯიქურ აღებს ღამის კარებს.
მარბიელი და
მშიერი.

სოფელ-სოფელ დაძრწის ქარი,
კოხშინშხალის ნაშიერი.

1961

***

შენი ლექსის სტრიქონები
სურნელობს და
                                არომატობს
(სხვისას ისევ ამასხრებენ...)
და მე ვამბობ არა მარტო,
გაჰყვივიან ამას სხვები.

1963

მამული, ენა და... გზა პოეტის

დავიწყებაში ბედად მირჩენილ
წინაპრის სულში ხელს
აფათურებ...

და დღემდი მოხველ –

„ანიო“,

„ჰოეთი“.

აი, ესაა – ენა ქართული:

მამული,

რწმენა და...

გზა პოეტის.

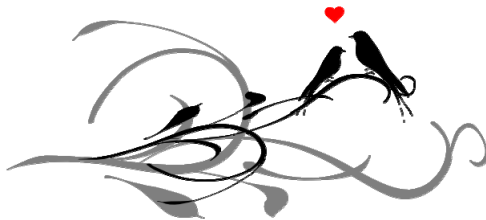
1963

მუმია

სუთი თუ ათი ათასწლეულის
მერეც,
საფლავში წევს არხეინად,
თითქოს სიკვდილი საამურია.
ერთურთს მიჯრილი თეთრი,
ცარცივით,
დაკრეჭილი აქვს კბილი მუმიას,
თითქოს საკუთარ –
სიკვდილს დასცინის.

1969

***

ძოკოს დამბასთან,
ხელში ანკესით,
აღბათ ახსოვდათ ჩემი ბავშვობა,
თვალი რომ მოკრეს –
ძველ ნაიარევს,
ჩემი ხობისწყლის ცელქმა
ტალღებმა,
ჩაიღიმილეს და
ჩაიარეს...

1961

***

გააღებს დილა
      ცის ღამაზე სარკმელს,
      ნათელს ილოცებს...
და დაანთებს მზის –
      სანთელ-საკმელს.
დღე თვალს გაახელს
      და გაიოცებს.

1966

***

წამით უფროსია არყოფნა
ყოფნაზე,
და ხელში დიადი პოეტის
(ისე, ვით მწუხრისას,
მზის სული!)
გზად კვდება სიკვდილი,
სიცოცხლემდე ვერ მისული.

1984

ნუში თეპერვალი

მანქანების სირენა ნერვებს უშლის,

ცივა და...

სახე აქვს მკრთალი.

ქუჩის განაპირას დამდგარა ნუში

მოყვავილე...

მოკლე კაბით,

ვითა მსუბუქი ყოფაქცევის ქალი.

1960

ეჰა, ძეო ადამის

დედამიწას თვალები ჩუმად
ცისკენ უჭირავს,
რადგან შვილებს არყოფნით
მიწა –

ფეხდასადგამი.
უამი დავიწყებაში არსთ მიცოცხავს
მზის ცოცხით.

ეჰა, ძეო ადამის,
შეეჩვიე სიკვდილსაც,
ისე, როგორც სიცოცხლეს!

2010

ქალაქი და სოფელი

მზის და მთვარის თვალემა

ცა –

ორთავეს დარაჯობს,

მიწის უარმყოფელი.

თავეკომბალა –

ქალაქს ჯობს,

ტანწერწეტა – სოფელი.

1968

მთა და ბარი

მთა და ბარი კი ერთია,
და ვით ანტეოსს ერთი
უღვათ ავღარიც და
ღარიც.

წელს ზემოთ მიწას მთა ჰქვია,
ხოლო წელს ქვემოთ –
ბარი.

1964

***

ცის უსამანო ოკეანეში
უნდა აუშვან მთვარის აფრები
დიდმა ეგრებმა და
ცურტავებმა.

რა ვუყოთ მერე,
პოეტს საფრენად
სამყარო თუკი ეცოტავება.

1982

***

ერთი არა,
ორი ათასწლეულია,
რომ მიდიხარ დიდებად
და ვაშად!
და კითხულობ: ვირგილიუსს,
ოვიდიუსს,
ჰორაციუსს,
ისე, როგორც გალაკტიონს,
აკაკის და
ვაჟას!

1984

***

რაა

კაცის ცხოვრება,
ჰგავს ცის ოკეანეში
ზღვის მოქცევა-
მიქცევას.

რაა დღე-დღევანდელი,
ხვალ წარსულად იქცევა.

2011

***

ავისმქმნელს,
ხოტბა-დიდებით
მეშვიდე ცამდე აყვანილს,
ნულარ მიუშვებ ნებასა.
ვით ხმობდნენ –
მამა-პაპანი,
– დაკვრა ჯობს დაღირებასა!

1969

ტბასთან გენესარეთის

მესთა-ტეხას მოელის

სადღაც ცისკრის კარედი

და ამინდიც ცხადდება!

შენ კი დგახარ პონტოსთან,

ისე, როგორც იესო –

ტბასთან გენესარეთის

და მოელი –

უფლის გამოცხადებას.

1972

ბარისახო, შატილი

ვინც შორიდან მზერას ტყორცნის,
ბროლის ტახტზე წამოწოდილოთ,
კავკასიის მთებს ინახად

და...

მერე კი ბარისახოს
და შატილსაც დაინახავს –
ჯვარი უნდა გარდისახოს.

1966

***

ცხოვრება –

ზღვაა და ღელვაა,

სიცოცხლე –

მიწა და მტვერია.

ჰე, ჩემო მირიან! –

ადამიანები ათასფრად მღერიან,

მაგრამ...

ერთნაირად ტირიან!

1983

ქრისტე იყო ქალღეველი

მიინავლა ორი ათასი

წელი,

მაინც ციდან ელის...

სანთელს ანთებს ვიღაც ოხვრით.

ქრისტე იყო ქალღეველი,

ესე იგი – იყო კოლხი.

1971

სინჯასა და სინას მთას

შესე,

განა ელვაა,
ბნელი რომ გააარღვია
და წამით რომ ინათა.

იგი,

ღმერთი ოდია,
არ ტოვებს თვის საუფლოს –
სინჯასა და
სინას მთას.

1962

რეა-კიბელა

მითებსა და ლეგენდებს
და შორ ათასწლეულებს,
ისევ
ისე მიბელავს –
ქაღდეველთა მშობელი –
დედა –
რეა-კიბელა.

1969

***

პოეზიის ზღვა ბობოქრობს,
ღრიანცელი არის ზვირთთა.
შენ ხარ ერთი...
დანარჩენი,
არა ღირს შენს –
„ხამლთა ტვირთად“ (მათე 3,4)

2011

***

სიყვარულის მზის გაძრიდან –
ჩამორეკე სულ სხვა ზარი.
ცისკენ ხელებს სულ იწვდიდი.
რადგან შენ ხარ მონათლული,
ვით ლაზარე,
ცეცხლითა და სულიწმიდით.

1968

***

შიშს თესავდა დღე და ღამე,
დაფა-ზურნის

და ხმა ზარის,

ქალაქსა და დაბაში.

ცეცხლის ფრქვევით

მოდიოდა:

ლექი,

თურქი და ხაზარი,

არაბი და აბაში.

1964

ადამ კადმონი

არსთაგამრიგის ვარ მონა,
ვით ყარიბი და
ეული.

და ვითა ადამ კადმონმა* –
„სახე ყოველი ტანისა“
მე,
ჩემში განვასხეულე.

1979

---

* ადამ კადმონი – ანდროგენული პირველი კაცი დედამიწაზე

ანდრომედუს ნისლეული

ცის სიშორეს შესციცინებ,
ფართოდ გაშლილ
მთვარის ველებს
და მზითმოსილ მთებს და ქედებს,
მაგრამ სავალ გზას –
გიბნელებს
„ნისლეული ანდრომედუს“.

1966

ატილა¹

მიწის მკერდზე მისი შიშით,
ჩიტიც ველარ გადიფრენდა!
არ ჩანს ახლა მომგონი!!!
ამომწყდარა მისი ჯიში,
როგორც პტერანდონის².

1963

---

¹ – ჰუნების მეფე (V ს.).

² – პტერანდონი – იურულ და ცარციულ პერიოდში მცხოვრები და ამომწყდარი გიგანტური მფრინავი ქვეწარმავალი.

***

ზოგ-ზოგებს კი შურით გული
ვეღარ მოუოხებიათ!
თუმც იციან,
ეგვიპტელთა –
წინაპრებიც კოლხებია!

2001

***

ზღვათა და ოკეანეთა
ყოვლისმხილველი თვალები –
ათასწლეულებს არწევენ...
და მიწის იღუმალება –
ბაღახითაა ნაწერი.

1976

მიქელანჯელო

აქ,

არყოფნა კი არა,
ყოფნა ჰქონდა სასჯელად,
რადგან ღმერთთა ტაძრიდან
ჩამორეკა სხვა ზარი,
დიდმა მიქელანჯელომ,
– ამბობს ჯორჯო ვაზარი!

1966

***

ვარსკვლავებით მოყვავილე
დაგცქეროდა ცა –
ქართული.
და, ვით დიდი წინაპარი –
ცეცხლითა ხარ
მონათლული,
სიბრძნესთან ხარ წილნაყარი.

2001

***

პოეზიის მღერიე ტალღებს
ოკეანის გაღამიდან,
აქეთ,
ჩვენსკენ მოდენის:
ჯონ მილტონი¹,
ჯონ მეჯმენი²,
ჯონ დონი³ და
ოდენი⁴.

1973

1,2,3,4 – ინგლისელი და ამერიკელი პოეტები

***

ბაჯადლო ოქროს
გალიაში მჯდარო
ბუღბულო!

ვიცი,
რომ ხშირად
გალობ უგულოდ!!!

2010

პოეზიის უდაბნო

პოეზიის ის უდაბნო,
რომ ნახე და
                                  ეხებე,
მართლაც დღესასწაულია.
სხვას არავის არ უნახავს,
                                  ახლოსაც არ
                                  გაუვლია.

2012

კუნძული – კველი კოლხეთი

ძველ კოლხეთზე დაძონძილი,
შენ ასწიე ღამის ფარდა
და მიტომ ხარ
კმაყოფილი.

იმ კუნძულზე სხვა,
შენს გარდა,
არასოდეს არ ყოფილა.

1981

ფერცველობა

„დედა გვეტყოდა: ფერცველობის
(ფერისცვალების) დღეს (19 აგვისტო)
წყალში სახლისოდენა ყინული
ჩავარდებაო“.

ჩამოვარდა და სიცივე

წყალში ჩახტა და
ჩაყვინთა.

ცამ ცრემლები დაღვარა.

შემოდგომას ფოთლებს
ყვითლად

შეეპარათ ჭადარა.

1963

ხილვა: სიაშუ სააბაძე

არის სახე და სახელი,
რომელიც სსოვნაში ივანებს
და...

„ქართლის ცხოვრების,,
ფურცლებზე,
გიორგის მამას ვჭკერეც –
სიაუშას
და მის ძმებს: ზემთაელს,
ჯანზურაბს,
ივანეს.

1973

***

მდიდარ სიცოცხლისაგან,
აღარ გრჩება იოტი,
რადგან ღოთი დღეები
გზაზე ღამეს აფენენ.
და შენ ცისკენ მზირალი
ამბობ, ვით ელიოტი:
– პოეზია ღოცვაა...
და სხვა არაფერი!

1994

***

პონტოს დუმილს ვაყურადებ
და გამხენს და ბედს
ვემდური
(სხვები რომ არ ემდურიაან!)
რომ „ლურსმული“ წარწერები,
არც „ბერძნული“,
არც „სპარსული“
და „ინდური“,
ყველაფერი (ქართული და...)
„მხედრულია“.

1981

***

გარდასულთა დროთა ქარი,
კოლხეთს ღეგენდებით ფარავს
(ჯერ ბერძენთა არ ჩანს „ნავი“.)
ვჭკვრებ: ზღვა მაღავს
„კოლხურ ფა-რას“*,
ვისმენ: მასზე გამოსახულ
ხარის ბღავილს.

1972

---

* „ფა“ – ღვთაება, მზის – („რას,“) მბრძანებელი

პეტრე იბერიელი

მზის წყვილით მოცული,
ამაღლებას მოელი.
ჯერ კი ღამეს ათევ –
შინ!

მერე ცაში იმეფებ –
„მიუწვდომელ ნათელში“.

1967

**ხილვა: ვახტანგ ბორბასალი
სამეგრელოში**

აღმოსავლეთ საქართველოს
თვალეbs უწევას შაჰ-კავადის*
ომის კვამლი,
ცეცხლი ბოლთა.
სამეგრელოს ცის სარკეში
ვხედავ – ხიზან მეფე ვახტანგს,
პონტოს პირას,
რომ სცემს ბოლთას.

1969

---

* შაჰ-კავადი – სპარსეთის მეფე (488-531)

***

მითებში და ლეგენდებში –
ოქროს თოკით ხარ
შეფსკვნილი.
და დღეებმა ღამეები –
თავზე თეთრად დაგათია.
მთვარის ძუძუს – შენც
ზევსივით,
გაწოვებდა ა მ ა ლ თ ი ა.

1978

***

მოაწინე თავი მიწას,
რაც იარე და ეხეტე!
აღბათ ერთად არ უვლიათ –
კოლხებს,
მიდიელებს,
ხეთებს.
დღეს ცა გელის,
ვით პრომეთეს –
„წინდახედულს“¹ და „შორსმჭკერეტელს“².

2010

1,2 – პრომეთეს ატრიბუტები

**როგორც მოცარტი და
სალიერი**

დრო-ჟამი არხევს და ხეს
ცხოვრების –
სიკვდილ-სიცოცხლის სცვივა
ნაყოფი...
არა ჩანს ქვეყნის დასალიერი.
და ერთად არის ყოფნა,
არყოფნა,
როგორც მოცარტი და სალიერი.

2001

***

ქვეყნის გაჩენის დღიდან,
სიცოცხლეზე
სიკვდილმა,
რაც კბილები იღესა
და ცრემლები ადინა...
აღბათ ქართველობისთვის,
ნაკლებ არ უდენიათ
ასურეთელ პილესართ*.

1991

---

* მეფე თივლათ პილესარ პირველი,
თივლათ პილესარ მეორე, მესამე – (745 – 705 ძვ. წ.)

***

ხელისგულზე გისვენია

ცა და მიწა –

მზით გართული.

მაინც ქვეყნის ბრუნვას ვერ ცვლი!!!

თუმც შენა ხარ

მონათლული:

სულიწმიდითა და ცეცხლით.

2002

***

„ენას გიწუნებ, ფშაველო“.

აკაკი

ფშაველო, შენი სახელი
რეკს,

ვით ჯურხაის ფარია.

და საუკუნეს მეოცეს

ჩამოხსენ ოქროს კარია.

„სამოცსა ფუთსა რკინასა

ქვეშ გაუტარე ქარია“.

1966

ნაშიერი ხარ რუსთველის

მზეს აღსავლით მიაცილებს –
ვარსკვლავები დაუთვლელი,
ვით მაყარი ღამისა!

შენ კი, ჩემო,
ნაშიერი ხარ რუსთველის,
ვით „ერთარსი მამისა!,,

2004

ცალფა

კელავ ბინადრობს აქ ზღვა
ცალფა¹,
ცის და მიწის თანატოლი.
და აქ ადრე მოდიოდნენ:
დალი²,
ბოჩი³,
ტყაში მაფა⁴,
აფსათი⁵ და ანატორი⁶.

1960

---

1 - „ცალფა“ - (მეგრ.) - შავი ზღვის ძველი სახელწოდება (ერთგვასახელებიანი ზღვა)
2,3,4,5,6 - მონადირეთა და ნადირთა ღვთაებები წარმართულ საქართველოში

***

კოლხეთის ცას სახეზე
ფერი ეღო იოდის.
ღვთისებრ ჩაფიქრებული
დაჰყურებდა მიწას მზე.
როს „ფაზისი დიოდა,
მეგრელების მიწაზე“.
(პლინიუსი)

1966

***

შენში უხილავის ნებით,
მოსვლის დღიდან
რაც ჩასახლდა,
შენთვის ოქრო,
სხვისთვის ელდა!
ცხრა მზედ ამოჩახახდა
და შეიდფრად –
ამოცისარტყელდა!

1975

***

ვერ იტანდა იესო,
წარმართ ფარისეველთა
ლოცვას,
„ბირგულ ღილატერს“.
ვითა მეფე ჰეროდეს
და პონტოელ პილატეს.

1989

თეთრი წმინდა გიორგი

ორი ათასი წლის მერეც,
ქრისტეს მოსვლას
აქ – ელიან...
ჰკითხეთ ბერებს,
სარდლებსა და მეომრებს.
არც კვირიკე,
იოანე,
არც ელია,
ქვეყნად ქრისტე პირველია,
თეთრი წმინდა გიორგია –
მეორე.

1970

დიდი მგოსნები

რუსთაველი და

ბარათაშვილი,

ვაჟა,

აკაკი,

გალაკტიონი...

მათ სიღიადეს ეტრფით ოცნებით.

და მაინც...

ზოგ-ზოგს დიდი მგოსნები –

მკვდრები უყვართ და

არა ცოცხლები!!

1959

საქართველოს

ბარე ორი საუკუნე
      ეომები ბუბუ –
                      ახმასს
და სინათლით კლავ უკუნეთს!
      შენ კი მკვდარი ვერვინ
                      გნახა!
და თავი ძლივს დააღწიე,
      ლომის არა,
                      დათვის ხახას!

1991

***

მეორმოცეს ისარს უწვდენ...
ვით ცხვრის ფარა მიატოვე –
საუკუნე ოცეული.
რადგან ღირის „ხელმწიფობა“
„მაღლიდან გაქვს
მოცემული“.

2012

მითრა

გარდა კოლხების,
თუ იყო ქვეყნად,
ათასწლეულთა იქით და
იქით –
ხალხი – რომელიც...
სტრაბონმა მითხრას,
თუნდ ოდენ ფიქრით,
თაყვანს რომ სცემდა ღვთაება
მითრას*.

1964

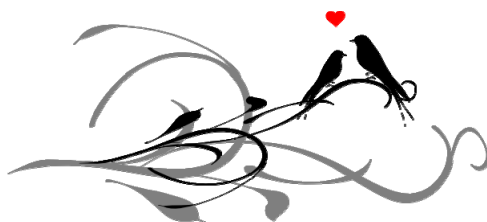
* მითრა – შხის, მთვარის, ვარსკვლავების – ერთიანი კოლხური ღვთაება.

ქართული სული

რა წარღვნა და მიწისძვრა?!
ეს სულია ქართული,
დედამიწას რომ არყევს...
(თავზე რომ არ დაგვემხოს –
ზეცას უღვას სვეტებად!)
ზესკნელში და
ქვესკნელში,
რომ ვერაფრით ეტევა.

1993

ვატერლო,
ბოროდინო,
კრწანისი

დავცქერი მწუხარე თარიღებს,
რომლებიც უამრავ ომებზე
დუმს და...

წამით ხმას არ იღებს.

და ხსოვნის ტირილი გაისმის:

– ვატერლო!..

ბოროდინო!..

კრწანისი!..

1989

***

ცხოვრება აყალოთია ნაგები,

ჩვენ კი გვგონია

ქვიტკირის.

რა სიცოცხლე?!

სულ ერთი ხელისგაწვედენაზეა –

სიკვდილი.

2013

ერედუ და ბადთიბირა

(ვარიანტი)

ცით მოვლენილთა ნაგები

ყველა დაბა და

ქალაქი –

დავიწყებამ გადიბირა:

სიფარი¹ და

შურუფაქი²,

და ლარაქი³,

ერედუ⁴ და ბადთიბირა⁵.

1969

1,2,3,4,5 – წარღვნამდელი მსოფლიოს პირველი, შუმერების (კოლხების) ქალაქები (VII-VI ათასწლეული)

სემირაღის და მედეას ბაღები

დედა-ქალდე წყალობდათ,
უღვათ მზე და ამინდი,
მიტომ ათასწლეულთა –
ოქროს ჭიშკარს აღებენ:
მარადის მოყვავილე –
ბაღი სემირამიდის,
და უდროოდ დამჭკნარი –
კოლხ მედეას ბაღები.

1968

***

ვარსკვლავები როდესაც
ფრთოსან ანგელოზებად
ცაში ლოცვით იკუროხნენ,
მაშინ დედამიწაზე
მზეს და მთვარეს უგებდნენ
ტაძრებსა და
ზიკურთებს.

1972

გ ა თ ე ნ ე ბ ა

ცაში ყიჟინა ისმის მაცალის,
ყრია ვარსკვლავთა
ჯაჭვ-მუზარადი,
ისე, ვითარცა ველზე მარაბდის.
და... მაინც ღამე –
დღეს მიაცილებს,
სადღაც აღსავლით,
კუბოს კარამდე.

2002

ხილვა: ალბანეთი, V საუკუნე

ვითა ბერდუჯი და მტკვარი,
დრო დინებას არ ანელებს
და ბარდავის¹ სანახებში:
დიდ ქვეყანას ვხედავ –
კოლხურს²
და კოლხ-მეგრელ-„ალბანელებს“.

1976

---

¹ – ბარდავი – ალბანეთის დედაქალაქი (V ს)

² – ალბანეთი – კოლხური ქვეყანა ყოფილა (V ს.), რომელსაც თავისი დამწერლობა ჰქონია

შემიწყალე, იესუ ჩემო

ვით ნაკვერჩხალი,
მიინავლა წელი ერგასი,
რაც ეს სამყარო ჩემს თვალებში
ჩუმად ირწევა
და ეკარგება ყოველივეს ფერი და
გემო!
მაღე მოველი შენთან მიწვევას
და...
„შემიწყალე, იესუ ჩემო!“

1991

**ღუსბოსელებს და
ცისფერებს**

ბღავიან და...
თავი მოაქვთ
ხარ-ირმებად,
შეელებად...
და ბევრი მას იფერებს!!!
ნეტა,
რაღა ეშველებათ!
ღუსბოსელებს!!!
ცისფერებს!!!

2009

***

წამით მზერას არ აშორებს,
დღისით მზე და
ღამით მთვარე
და უფალიც ცით უყურებს:
ცრუებს და ქვეგამხედვარებს,
სულით ბრძებს
და გულით ყრუებს.

2011

სიბილა

არ ღირს წუთისოფელი
ამდენ ტანჯვა-
სირბილად!
დეღფოს დიდ სამისნოდან –
შეგვასენებს
სიბილა*.

2001

---

* სიბილა (ბერძ.) – წინასწარმეტყველი ქალი.

***

ათასწლეულებთან ბრძოლით,
სიკვდილ-სიცოცხლესთან
დავით,
„კოლხურ ფსალმუნების“ ჯარით,
ხელთ გიპყრია,
ვითა დავითს, –
„შურდული და ოქროს ქნარი“.

1972

***

არა, ასურელები!
იყვნენ ქალდეელები,
რომ ეწვივნენ დიდ მცხეთას,
და მცხეთოსის სანახებს.
ქრისტეს რწმენა ასხურეს...
ქრისტეს ამბრი სდიოდათ,
ცამეტივე „ასურელთ“.

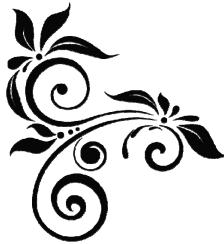
1968

ზურაბ ქაშიანიძე

გრგვინავ ათასწლეულების
ქარიშხალმა ზღვად არწია,
ნაშიერი ქურუმ-მოგვთა.
შუმერთაგან დღემდის ერთმა
„მოაღწია,,
და... ახლახან –
ისიც მოკვდა!!!

2014

არ ჩანს მოსე

„და როგორც მოსემ აღმართა გველი უდაბნოში,
ასე უნდა აღიმართოს ძე კაცისა“.

(იოანე 3,11)

იქ – აფსუა

და აქ – ოსი,

კვლავ ესობა მტრობის ხმალი

ვადაბდე.

არ ჩანს მოსე,

და არცა „სპილენძის გველი“,

რომ განკურნოს

ქართველთა სიავადე!!!

1991

ჰურიებმა ურიდან

ორი ათასწლეულის ისტორია
(ბიბლიაც),
ქალდეეკელებს მოპარეს,
ჰურიებმა,
ურიდან!
მაცხოვარიც ჯვარს აცვეს!!!
მიტომ ღმერთმა დასაჯა
და თავზარი დაეცათ!
ახლა მას აბრალებენ
ორაკულებს და
მენცართ.

1969

***

რადგანაც მოვედი,
მე ვიცი სიკვდილის
რომ მადევს ბორკილი
და გეჭენის კოცონიც ბურბურებს...
– სული დამიბრუნეო! –
ვიღაცა მომკივის...

მე ვიცი,
ვინც არის...
და აღარ ვუბრუნებ.

2014

კელტებსა და ბერბერებს

კავკასიის სანახები,

ვერ იტევდნენ –

იბერ-ბასკებს,

კელტებსა და ბერბერებს.

ვახმე!

როგორ გაფანტულან...

ვეღარა ჭვრეტს ხალხი ერთად,

ლამაზებს და...

ბევრ-ბევრებს.

1979

აბოს ნიში მეტეხთან

მეტეხთან წამს შეისვენებს მტკვარი,
გაიბრწყინებს ქვები
ხსოვნად თლილი –
დიდ მოწამის – აბოს ნიში წმინდა!
მთაწმინდიდან –
გადახედავ თბილისს,
გულში იტყვი –
ყოფნა ამაღ ღირდა.

1966

***

საცალფეხო ბილიკებით,
უამს ცისკრისას
მოდის „ლილე“
და სიხარულს არიგებს.
სულის ფრთას და
სულის თვალს კი,
ჩუმად აძლევს არსთგამრიგე,
მეცხრე ციდან –
მოვლენილებს.

2010

არამხუტუ

პოეზიის მიუვალ კლდეს –
ჩამოგლიჯე დიდი ლოდი
და ენგურთან ჩაიხუტე.
რაგან გფარველობდა ოდით
გმირთა-გმირი –
ამირანი –
ესე იგი – არამხუტუ.

1969

მერე...

ჰე, კოლხეთო,
ჯერ არ გიჭირს!
უამთან ბრძოლით გაგაქვს
ლელო.
ფიანდაზად მზეს დაგიფენს...
მტერი ბუზსაც ვერ
აგიფრენს,
სანამ ვაუა ეგრისელობს!
მერე...

2014

***

ცა ვარსკვლავების ზარებს არისხებს,
ჩუმაღ მოისმის მთვარის გოდება.
სადღაც მზის შავი ჩანს
ნაწვერალი!

ღამის იქიდან –
წერამწერალის
ხმები –
სულ უფრო გიახლოვდება.

2014

ბიბლიიდან გამოსული

ხარ პოეტი მეხთა-მტეხი
და გეძახის მთა –
ორსული.

შენ დადიხარ...
და გიჭირავს
ხელში თოფი, ვით იაშვილს!!!
ბიბლიიდან გამოსული,
კვლავ შედიხარ ბიბლიაში.

1993

***

მნათებში მიფერმკრთალებენ
ღრუბლების შავი ქედები.
მთვარე ჩანს –
შორს ეიფელად.
ღამიდან –
ღილა თენდება,
როგორც ჭუპრიდან პეპელა.

1976

სარჩევი

ტკობის ბაღი.....	25
კანონი.....	26
*** (რუსთაველი).....	27
*** (აღბათ).....	28
რწმენა	29
*** (შორეული ლეგენდიდან).....	30
საქართველო	31
*** (უამს მიმწუხრისას მთიები).....	32
ეკვატორი.....	33
*** (შორეულზე).....	34
ხელოვნება	35
*** (ღამაზ ოცნებად გადაშლილ).....	36
შენ გაქვს კლიტე დავითის.....	37
პაგანინის ვიოლინო	38
მთაში	39
*** (მთის კორტოხიდან ამდგარი).....	40
7 000 000 000	41
ტერდეტანებს და ტურდულებს.....	42
ქუხილი	43
*** (კოპალას ქვასთან).....	44
*** (აღამის ძეთა გამოისობით).....	45

ორმოცი.....	46
*** (არაგვის გაღმა-გამოღმა).....	47
საქართველოს ისტორია.....	48
აბშილებს და აფსილებს.....	49
თბილისი – 1992.....	50
გრიფონი.....	51
ამაოების ბაზარი.....	52
არჩილ მეფის ტროპარი.....	53
წარწერა საფლავის ქვაზე.....	54
აქეთ – ფოთი, იქით – ფათი.....	55
ხე – ცნობის.....	56
შავშეთ – ჭანეთ – ერუშეთი.....	57
*** (ვარსკვლავებთან თამაშით).....	58
კოლხეთი თვით ბიბლიაა.....	59
*** (ქართა და ქარიშხალით).....	60
*** (ელვა ცეცხლს ანთებს).....	61
*** (ტიგროსის და ეფფრატის პირ).....	62
პოეზია – მზე არის.....	63
ვით ნიკოლო მაკიაველს.....	64
*** (სიბრძნით და სიჯიუტით).....	65
*** („სუფთა სინდისი).....	66
*** (ვარსკვლავით ცად ბინადრობს).....	67

*** (ყველა მეფის თუ იმპერატორის).....	68
მწვერვალი	69
*** (ზოგჯერ ყოფნას კი).....	70
იმედი	71
ვითა დანტე ალიგიერს.....	72
ისტორია.....	73
*** (რა არის ჩვენი სიცოცხლე).....	74
თავი შენი შეიცან.....	75
*** (გიყვარდა და...).....	76
გალილეო გალილეის.....	77
სიკვდილამდე არ მოკვდე.....	78
გონ-ბრმათა და ყრუ-მუნჯთა.....	79
*** (ძველ კოლხეთის წარსულიდან).....	80
შატღისა და ბარისახოს.....	81
უფლის ნებით.....	82
ორფეოსი – ეგრის ძველ!.....	83
თაფლი და სანთელი.....	84
ჰკითხეთ ბრძენკაც ჰეროდოტეს	85
*** (მცირედ გიჩანს სამყარო).....	86
მოტაცება.....	87
დაბრუნება.....	88
*** (აფხაზი და ქართველი).....	89

შესანიშნავი შვიდეული.....	90
*** (ნეტავი ვისი არის სამარე).....	91
*** (ამა ცხოვრების უსიერ ტყეში).....	92
*** (ზოგ ჩაჩნებს და ჩაჩნაგურებს).....	93
*** (სიყვარული მამულის).....	94
*** (თაყვანს სცემ მათ სიდიადეს).....	95
განძი.....	96
ლოდინი.....	97
აბაძახებს და აბაზებს.....	98
*** (არაგვის ტალღებს მოაქვთ მთებიდან).....	99
*** (სამყარო გულს გაჩნია იარა და...).....	100
რუსოს, ჰეგელსა და ფროიდს.....	101
პატაგონია.....	102
ძველი კოლხეთი.....	103
*** (მოკლე).....	104
ბებერ ეტრატებს და პალიმფსესტებს.....	105
*** (მთებით სახედაღარული).....	106
*** (თუ არაა უფლის შვილი).....	107
*** (ეშმაკისეულთ ღამით არ სძინავთ).....	108
ქუჯისა და ფარნავაზის.....	109
პოეტი ხარ ველური.....	110

*** (კოლხეთის დიდი წარსულის).....	111
მზეჭაბუკი.....	112
ქარიატელ ქარიტებს.....	113
*** (სადაც არ არის საჭირო).....	114
*** (შენი სამუფეო ზე-ცაა).....	115
ვით ქსერქსე და დარიოს.....	116
ისევ ამაღლება.....	117
*** (კოლხურ ციდან მოისმის).....	118
*** (სულელებაციდულთა თავზე).....	119
გრაადის რაინდი.....	120
*** (სამყარო უსმენს გაღურსული).....	121
*** (საიდანღაც ხმა ისმის მჭმუნვარე).....	122
*** (როცა ღამის წყვილიაღში).....	123
*** (ოქროს ვარსკვლავთა სიმძიმისაგან)..	124
*** (ქამი ისევ დამდგარა).....	125
დიდოსტატებს სონეტის.....	126
*** (კლდეებს ათასწლეულების).....	127
*** (ხელმწიფის ნავში მსხდომ მელექსეთა).....	128
პალიმფსესტს ჰგავს სამყარო.....	129
ისევ ლოდინი.....	130
დედა-შვილი.....	131

*** (დავიწყების გზებზე მავალს).....	132
*** (მისასვლელი დავტოვოთ).....	133
იონელები.....	134
*** (პონტოს სანაპიროზე).....	135
*** (ცის ვეება ბაღდახინზე).....	136
შუმერები და ქაღდეველები.....	137
აიეტმა და ფარტაზიმ.....	138
ვაჟა.....	139
*** (ვით ელვა მესთამტყორცნელი).....	140
სულის თვალი.....	141
*** (მღვრიე ათასწლეულები).....	142
*** (აიეტის და ფარტაზის).....	143
როგორც დიადოხოსის.....	144
*** (მუზარადიან მნათთა მხედრობით).....	145
*** (მომავლიდან).....	146
მოდის და მოიქარის	147
*** (ოდი გზას გინათებდა).....	148
აწყური და ახალშენი.....	149
ეა-ენქი და აია.....	150
როგორც მოსე.....	151
ბაბილონის ისტორია	152
ქაღდი-ქორთუ და კარდუ.....	153

ციხე-გოჯთან.....	154
ადაპტას, ნინტის და ზიუსედრას.....	155
წიგნები.....	156
ენოსის ველი.....	157
*** (იუდის კერძს).....	158
*** (შენ კი გინდა ეს სამყარო).....	159
*** (შორეული წარსულიდან).....	160
*** (აიეტის კოლხეთიდან).....	161
ცა ჰგავს კეთილ ემერსონს.....	162
ქალდეველები და შუმერები.....	163
*** (სადღაც).....	164
*** (იმედის ბაღში მზის და სინათლის).....	165
ტუტანხამონის აკლდამა.....	166
*** (ქაჯავეთს მიხვალ საომრად).....	167
*** (მღვრიე ათასწლეულების).....	168
*** (მიჰყვება უვალ ბილიკებს...).....	169
*** (ბორცვი იყო და გამწვერვალდა).....	170
ქარი.....	171
*** (შენი ლექსის სტრიქონები).....	172
მამული, ენა და... გზა პოეტის.....	173
მუშია.....	174
*** (ძოკოს დამბასთან).....	175

*** (გააღებს დილა).....	176
*** (წამით უფროსია არყოფნა).....	177
ნუში თებერვალში.....	178
ეჰა, ძმაო ადამის.....	179
ქალაქი და სოფელი.....	180
მთა და ბარი.....	181
*** (ცის უსამანო ოკეანეში).....	182
*** (ერთი არა).....	183
*** (რაა).....	184
*** (ავისქმნელს).....	185
ტბასთან გენესარეთის	186
ბარისახო, შატილი.....	187
*** (ცხოვრება).....	188
ქრისტე იყო ქალდეველი.....	189
სინწასა და სინას მთას.....	190
რეა-კიბელა.....	191
*** (პოეზიის ზღვა ბობოქრობს).....	192
*** (სიყვარულის მზის ტაძრიდან).....	193
*** (შიშს თესავდა დღე და ღამე).....	194
ადამ კადმონი.....	195
ანდრომედეს ნისლეული.....	196
ატილა.....	197

*** (ზოგ-ზოგებს კი შურით გული).....	198
*** (ვარსკვლავები ცას გალობენ).....	199
*** (ზღვათა და ოკეანეთა).....	200
მიქელანჯელო.....	201
*** (ვარსკვლავების მოყვავილე).....	202
*** (პოეზიის მღვრიე ტალღებს).....	203
*** (ბაჯადლო ოქროს).....	204
პოეზიის უდაბნო.....	205
კუნძული – ძველი კოლხეთი.....	206
ფერცველობა.....	207
ხილვა: სიაუშ სააკაძე.....	208
*** (მდიდარ სიცოცხლისაგან).....	209
*** (პონტოს დუმილს ვაყურადებ).....	210
*** (გარდასულთა დროთა ქარი).....	211
პეტრე იბერიელი.....	212
ხილვა: ვახტანგ გორგასალი	
სამეგრელოში.....	213
*** (მითებში და ლეგენდებში).....	214
*** (მოაწყინე თავი მიწას).....	215
როგორც მოცარტი და სალიერი.....	216
*** (ქვეყნის გაჩენის დღიდან).....	217
*** (ხელისგულზე გისვენია).....	218

*** (ფშაველო, შენი სახელი).....	219
ნაშიერი ხარ რუსთველის.....	220
ცაღვა.....	221
*** (კოლხეთის ცას სახეზე).....	222
*** (შენში უხილავის ნებით).....	223
ვატერლო, ბოროდინო, კრწანისი.....	224
თეთრი წმინდა გიორგი.....	225
დიდი მგოსნები.....	226
საქართველოს.....	227
*** (მეორმოცეს ისარ უწვდენ...).....	228
მითრა.....	229
ქართული სული.....	230
*** (ვერ იტანდა იესო).....	231
სემირამიდას და მედეას ბაღები.....	232
ერედუ და ბაღთიბირა.....	233
*** (ცხოვრება აყალოთია ნაგები).....	234
*** (ვარსკვლავები როდესაც).....	235
შემიწყალე, იესუ ჩემო.....	236
ხილვა: ალბანეთი, V საუკუნე.....	237
გათენება.....	238
ლესბოსელებს და ცისფერებს.....	239
*** (წამით მხერას არ აშორებს).....	240

სიბილა.....	241
*** (ათასწლეულებთან ბრძოლით).....	242
*** (არ ასურელები).....	243
კელტებსა და ბერბერებს.....	244
არ ჩანს მოსე.....	245
ჰურიებმა ურიდან.....	246
*** (რადგანაც მოვედი).....	247
ზურაბ ქაფიანიძე.....	248
აბოს ნიში მეტეხთან.....	249
*** (საცალფეხო ბილიკებით).....	250
არამხუტუ.....	251
მერე.....	252
*** (ცა ვარსკვლავების ზარებს არისხებს).....	253
ბიბლიიდან გამოსული.....	254
*** (მნათებში მიფერმკრთალებენ).....	255

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 14

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 14

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ირმა ხარებავა

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– მზია აკობია

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ღაჩი დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიანი ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com